

AANVULLEND ARCHEOLOGISCH
BUREAUONDERZOEK

KAREL DOORMANLAAN 155

TE RIJSWIJK

GEMEENTE RIJSWIJK

Archeologie

Rapportage Aanvullend archeologisch bureauonderzoek

Karel Doormanlaan 155 te Rijswijk

Opdrachtgever	Lammers Real Estate Postbus 443 6000 AK Weert
Rapportnummer	5343.002
Versienummer¹	2 (definitief)
Datum	23 november 2020
Vestiging	Zuid-Holland Max Euwelaan 21-29 3062 MA Rotterdam 010 - 7640828 rotterdam@econsultancy.nl
Opsteller	drs. A.J. Wullink
Paraaf	
Kwaliteitscontrole	ir. F.F.J.M. Top
Paraaf	

© Econsultancy bv, Rotterdam

Foto's en tekeningen: Econsultancy bv, tenzij anders vermeld.

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers. Econsultancy aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

ISSN: 2210-8777 (Analoog rapport)

ISSN: 2210-8785 (Digitaal rapport E-depot)

¹ Versie 1 betreft een rapport waarvan geen beoordeling van het bevoegd gezag is ontvangen, bij versie 2 is het rapport wel beoordeeld door het bevoegd gezag.

Administratieve gegevens plangebied		
Projectcode	5343.002	
Toponiem	Karel Doormanlaan 155	
Opdrachtgever	Lammers Real Estate	
Gemeente	Rijswijk	
Plaats	Rijswijk	
Provincie	Zuid-Holland	
Kadastrale gegevens	Gemeente Rijswijk, Sectie D, perceelnummer 7570	
Omvang plangebied	circa 3930 m ²	
Kaartblad	30 G (1:25.000)	
Coördinaten centrum plangebied	X: 82.390 / Y: 451.049	
Bevoegd gezag	Gemeente Rijswijk Drs. H. Koot, gemeentearcheoloog Postbus 5305 2280 HH Rijswijk 070-3261973	
ARCHIS3 Onderzoeksmeldingsnummer (OM-nr.)	4612912100	
Archeoregio NOaA	Hollands veen- en kleigebied	
Beheer en plaats documentatie	Econsultancy, Rotterdam/ Provinciaal Archeologisch Depot Zuid-Holland	
Uitvoerders	Econsultancy, drs. A.J. Wullink	

Kwaliteitszorg

Econsultancy is onder meer gecertificeerd voor protocollen 4003 en 4004 van de BRL SIKB 4000. Verder is Econsultancy lid van de Nederlandse Vereniging van Archeologische Opgravingsbedrijven (NVAO). De leden van de NVAO bieden kwalitatief hoogstaand archeologisch onderzoek. Het lidmaatschap is een waarborg voor kwaliteit en betrouwbaarheid. Tevens is Econsultancy aangesloten bij de Vereniging van Ondernemers in Archeologie (VOiA). De VOiA behartigt de belangen van meer dan 100 bedrijven in alle takken van de archeologie.

Betrouwbaarheid

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd, conform de toepasselijke en van kracht zijnde regelgeving. Een booronderzoek wordt in het algemeen uitgevoerd door het steekproefsgewijs onderzoeken van de bodem, waardoor het, op basis van de resultaten van een booronderzoek, onmogelijk is garanties af te geven ten aanzien van de aan- of afwezigheid van archeologische waarden. In dit kader dient ook opgemerkt te worden dat geraadpleegde bronnen niet altijd zonder fouten en volledig zijn. Daar Econsultancy voor het verkrijgen van historische informatie afhankelijk is van deze bronnen, kan Econsultancy niet instaan voor de juistheid en volledigheid van deze informatie.

SAMENVATTING

Econsultancy heeft in opdracht van Lammers Real Estate een aanvullend archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor het plangebied gelegen aan de Karel Doormanlaan 155 te Rijswijk in de gemeente Rijswijk. De initiatiefnemer heeft het voornemen de bestaande bebouwing te slopen en nieuwe woningen te bouwen.

Om deze ontwikkeling mogelijk te maken, is eerst een wijziging van het bestemmingsplan nodig. Hierbij moet ook inzichtelijk te worden gemaakt welke archeologische waarden binnen het plangebied kunnen worden verwacht. De noodzaak tot archeologisch onderzoek vloeit voort uit het Verdrag van Malta (1992) en de Wet ruimtelijke ordening (Wro, 2006).

Het plangebied is in 2011 door middel van een bureauonderzoek en verkennend booronderzoek onderzocht als onderdeel van het grotere plangebied aan Te Werve West. In 2014 is aan de Sir Winston Churchilllaan, direct ten zuiden van het plangebied, een karterend booronderzoek uitgevoerd naar de ligging van het Kanaal van Corbulo. Deze twee onderzoeken vormen de basis van dit aanvullend onderzoek. In hoofdstuk 2 worden de resultaten van de onderzoeken besproken en aangevuld met voor het plangebied specifieke informatie en nieuwe informatie van na 2014.

Gespecificeerde archeologische verwachting bureauonderzoek

Uit de door RAAP en de gemeente uitgevoerde onderzoeken, aangevuld met informatie uit dit rapport, blijkt dat binnen het plangebied archeologische waarden uit de Romeinse tijd, de Late Middeleeuwen en de Nieuwe tijd zijn te verwachten. Deze resten worden in de top van de Gantel-afzettingen verwacht, die vanaf -0,8 m NAP worden verwacht. Ter plaatse van de bestaande kelder zijn archeologische waarden verdwenen, maar in het overige deel van het plangebied kunnen deze resten nog wel worden verwacht. Over de verwachting voor het Neolithicum (duintjes van de Ypenburg Laag) is wat betreft Archeologie Rijswijk onvoldoende uitsluitsel te geven op basis van het al uitgevoerde onderzoek. De verwachting voor deze periode is vooralsnog middelhoog.

Conclusie

Het archeologisch niveau, de top van de Gantel-afzettingen, wordt aangetast door de voorgenomen nieuwbouw. De nieuwbouw wordt onderkelderd en de oppervlakte van de nieuwe kelder wordt 2.470 m². Dit is vier keer groter dan de bestaande kelder (560 m²). Buiten de bestaande kelder vormen de nieuwbouwwerkzaamheden dan ook een bedreiging voor eventueel aanwezige archeologische waarden.

Advies

Econsultancy adviseert om, in het kader van de op handen zijnde bestemmingsplanwijziging, op het deel van het plangebied met een (middel)hoge archeologische verwachting (zie figuur 15) een dubbelbestemming 'waarde – archeologie' te leggen.

Dit betekent dat, bij toekomstige vergunningplichtige werkzaamheden, eerst verder archeologisch onderzoek moet worden gedaan in de vorm van een inventariserend veldonderzoek, verkennende/waarderende fase. Omdat archeologische resten met name in de vorm van grondsporen worden verwacht, kan dit onderzoek het best worden uitgevoerd in de vorm van een proefsleuvenonderzoek. Het onderzoek kan worden uitgevoerd na de sloop van de bestaande bebouwing. Het onderzoek moet worden uitgevoerd aan de hand van een door de bevoegde overheid, de gemeente Rijswijk, goed gekeurd Programma van Eisen (PvE).

Verder adviseert Econsultancy om, na de sloop van het gebouw een enkele verkennende boringen te plaatsen om te kijken of in de ondergrond duinen van de Laag van Ypenburg aanwezig zijn. Dit heeft tot doel vast te stellen of het plangebied een verwachting heeft voor resten uit het Neolithicum.

Bovenstaand advies is van Econsultancy. Wij willen de opdrachtgever erop wijzen dat dit advies nog niet betekent dat de bodemversturende activiteiten of daarop voorbereidende activiteiten kunnen worden ondernomen. De resultaten van dit onderzoek zullen eerst moeten worden beoordeeld door de bevoegde overheid (gemeente Rijswijk), die vervolgens een besluit neemt.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	1
2	BUREAUONDERZOEK	2
2.1	Doelstelling en onderzoeksvragen	2
2.2	Methoden	2
2.3	Afbakening en huidige situatie van het plangebied	3
2.4	Toekomstige situatie	4
2.5	Aardwetenschappelijke gegevens	4
2.6	Bewoningsgeschiedenis en (bouw)historische gegevens	5
2.7	Archeologische waarden	6
2.8	Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel	6
3	CONCLUSIE EN ADVIES	7
	LITERATUUR	9
	BRONNEN	10

LIJST VAN AFBEELDINGEN

- Figuur 1. Ligging van het plangebied binnen Nederland
- Figuur 2. Het plangebied op de kadastrale kaart
- Figuur 3. Het plangebied op een luchtfoto
- Figuur 4. Toekomstige situatie
- Figuur 5. Nieuwbouw t.o.v. de bestaande bebouwing
- Figuur 6. Het plangebied op de geologische kaart van Rijswijk en Den Haag
- Figuur 7. Ligging van de kelder in het plangebied
- Figuur 8. Bouwtekeningen, plattegrond
- Figuur 9. Bouwtekeningen, dwarsdoorsneden
- Figuur 10. Bouwtekeningen, palenplan
- Figuur 11. Archeologische verwachting Neolithicum – IJzertijd
- Figuur 12. Archeologische verwachting Romeinse tijd en Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd
- Figuur 13. Archeologische waarden en onderzoeken
- Figuur 14. Bestaande en toekomstige bebouwing en kelders.
- Figuur 15. Archeologische verwachting

BIJLAGEN

- Bijlage 1 Overzicht geologische en archeologische tijdvakken
- Bijlage 2 Onderzoeksmeldingen
- Bijlage 3 Vondstmeldingen

1 INLEIDING

Econsultancy heeft in opdracht van Lammers Real Estate een aanvullend archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor het plangebied gelegen aan de Karel Doormanlaan 155 te Rijswijk in de gemeente Rijswijk (zie figuur 1). De initiatiefnemer heeft het voornemen de bestaande bebouwing te slopen en nieuwe woningen te bouwen.

Om deze ontwikkeling mogelijk te maken, is eerst een wijziging van het bestemmingsplan nodig. Hierbij moet ook inzichtelijk te worden gemaakt welke archeologische waarden binnen het plangebied kunnen worden verwacht. De noodzaak tot archeologisch onderzoek vloeit voort uit het Verdrag van Malta (1992) en de Wet ruimtelijke ordening (Wro, 2006).

Het plangebied is in 2011 door middel van een bureauonderzoek en verkennend booronderzoek onderzocht als onderdeel van het grotere plangebied aan Te Werve West². In 2014 is aan de Churchilllaan, direct ten zuiden van het plangebied, een karterend booronderzoek uitgevoerd naar de ligging van het Kanaal van Corbulo³. Deze twee onderzoeken vormen de basis van dit aanvullend onderzoek. In hoofdstuk 2 worden de resultaten van de onderzoeken besproken en aangevuld met voor het plangebied specifieke informatie en nieuwe informatie van na 2014.

Het doel van het aanvullend bureauonderzoek is om een antwoord te vinden op de vraag wat de gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied is. Om deze vraag te beantwoorden wordt een inventarisatie gemaakt van bekende aardwetenschappelijke, archeologische en (cultuur)historische gegevens. Deze informatie is voor het plangebied in principe al bekend, maar zal, zoals gezegd, worden aangevuld, waarna een voor het plangebied specifiek verwachtingsmodel wordt opgesteld.

Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd in juni 2018 door drs. A.J. Wullink (senior prospector). Het rapport is gecontroleerd door ir. F.F.J.M. Top.

² Coppens & De Kruif (2011)

³ Raczynsky-Henk (2014)

2 BUREAUONDERZOEK

2.1 Doelstelling en onderzoeksvragen

Het doel van het aanvullend bureauonderzoek is om een antwoord te vinden op de vraag wat de gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied is. Om deze vraag te beantwoorden wordt een inventarisatie gemaakt van bekende aardwetenschappelijke, archeologische en (cultuur)historische gegevens. Deze informatie is voor het plangebied in principe al bekend, maar zal, zoals gezegd, worden aangevuld, waarna een voor het plangebied specifiek verwachtingsmodel wordt opgesteld.

2.2 Methoden

Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd conform de eisen en normen zoals aangegeven in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 4.0, 07-06-2016), die is vastgesteld door het Centraal College van Deskundigen (CCvD) Archeologie en is ondergebracht bij het SIKB te Gouda.

Voor de uitvoering van het bureauonderzoek gelden de specificaties LS01, LS02, LS03, LS04 en LS05. De resultaten van dit onderzoek worden in dit rapport weergegeven conform specificatie LS06.⁴

Binnen dit onderzoek zijn de volgende werkzaamheden verricht:

- afbakening van het plangebied en vaststellen van de consequenties van het mogelijk toekomstige gebruik (LS01);
- beschrijving van de huidige en toekomstige situatie (LS02);
- beschrijving van de historische situatie en mogelijke verstoringen (LS03);
- beschrijving van bekende archeologische en historische waarden en aardwetenschappelijke gegevens (LS04);
- opstellen van een gespecificeerde verwachting (LS05).

Bij het uitvoeren van deze werkzaamheden zijn de volgende bronnen geraadpleegd:

- het Archeologische Informatie Systeem (ARCHIS);
- de Archeologische Monumenten Kaart (AMK);
- geologische kaarten, geomorfologische kaarten en bodemkaarten;
- relevante (wetenschappelijke) publicaties;
- historisch kaartmateriaal;
- de recente topografische kaart (schaal 1:25.000);
- recente luchtfoto's;
- het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN);
- de archeologische verwachtingskaarten van de gemeente Rijswijk;

Archieven en provinciaal archeologisch depots

In het kader van dit onderzoek is het bouwarchief van de gemeente Rijswijk geraadpleegd, via de dienst Publieksvoorlichting. Het provinciaal archeologisch depot is niet geraadpleegd.

⁴ Beschikbaar via www.sikb.nl.

Historische verenigingen en amateur-archeologen

Er is in het kader van dit bureauonderzoek geen contact opgenomen met historische verenigingen of amateurarcheologen, aangezien verwacht werd dat dit voor dit plangebied geen meerwaarde zou hebben.

2.3 Afbakening en huidige situatie van het plangebied

Afbakening

Er dient een onderscheid gemaakt te worden tussen het onderzoeksgebied en het plangebied. Het plangebied is het gebied waarbinnen feitelijk de bodemversturende ingreep gaat plaatsvinden. Het onderzoeksgebied is het gebied waarover informatie is verzameld om een goed beeld te krijgen van de archeologische waarden binnen het plangebied. Dit gebied is groter dan het plangebied. In het huidige onderzoek betreft het onderzoeksgebied het gebied binnen een straal van circa 500 meter rondom het plangebied.⁵

Het plangebied ligt in de bebouwde kom van Rijswijk, tussen de Sir Winston Churchilllaan in het zuiden en de Karel Doormanlaan in het noorden. Het plangebied beslaat kadastraal perceel D7570. Aan de west en zuidzijde wordt het plangebied begrenst door een waterpartij, aan de noordzijde door de Karel Doormanlaan en aan de oostzijde door bebouwde percelen langs de Karel Doormanlaan. De centrumcoördinaten van het plangebied zijn X: 82.390 en Y: 451.049 en het oppervlak is circa 3930 m². De ligging van het plangebied is weergegeven in figuur 1 en figuur 2.

Huidige situatie

Voor het bureauonderzoek is het van belang de huidige situatie te onderzoeken. Landgebruik en bebouwing kunnen van invloed zijn op de archeologische verwachting. Hiervoor is gebruik gemaakt van de meest recente gegevens.

In het plangebied is een kantoorpand aanwezig met een oppervlakte van 1660 m². De rest van het plangebied is in gebruik als tuin en deels verhard.

Vigerend beleid

Volgens het vigerend bestemmingsplan *Te Werve* uit 2013 heeft het plangebied een dubbelbestemming 'waarde – archeologie 3'. Volgens de bijbehorende planregels dient er bij bodemingrepen dieper dan 50 cm –mv eerst archeologisch onderzoek te worden uitgevoerd.

Huidig milieuonderzoek

Gelijktijdig met het archeologisch bureauonderzoek is er voor het plangebied een milieuhygiënisch bodemonderzoek uitgevoerd door Econsultancy (rapportnummer: 5343.001). Uit dit onderzoek is gebleken dat de bovengrond licht verontreinigd is met kwik, zink en PAK. De aangetroffen gehalten geven echter geen aanleiding tot verder onderzoek. Wel is geconstateerd dat het gebouw is onderkelderd en is geadviseerd om na de sloop een aanvullend onderzoek uit te voeren ter plaatse van de kelder.

⁵ Binnen deze straal wordt geacht dat er voldoende informatie beschikbaar is om een gefundeerde uitspraak te doen over de archeologische verwachting van het plangebied.

2.4 Toekomstige situatie

Het toekomstige gebruik van het plangebied kan bepalend zijn voor het vervolgtraject (behoud *in-situ* of behoud *ex-situ* van archeologische waarden). De toekomstige inrichting van het plangebied kan gevolgen hebben op het in-/ex-situ behoud van de archeologische waarde.

In het plangebied is de bouw van een appartementencomplex gepland. Vooralsnog wordt er uitgegaan van twee woontorens met een oppervlakte van 740 en 670 m². Onder de gebouwen en het tussenliggende gebied wordt een parkeerkelder gerealiseerd met een maximale oppervlakte van circa 2400 m². De exacte ontgravingsdieptes zijn nog niet bekend, maar de parkeerkelder zal waarschijnlijk tot een diepte van 3 m –mv worden ontgraven. In figuur 4 is een ontwerpplan weergegeven en in figuur 5 is de bestaande bebouwing ten opzichte van de geplande nieuwbouw weergegeven.

2.5 Aardwetenschappelijke gegevens

Volgens de geologische kaart van de gemeente Rijswijk (figuur 6) worden in het plangebied, van beneden naar boven, strandafzettingen van de Laag van Rijswijk (Laagpakket van Zandvoort, Formatie van Naaldwijk), met daarop getijdeafzettingen van de het Laagpakket van Wormer (Formatie van Naaldwijk, Hollandveen (Formatie van Nieuwkoop) en getijdeafzettingen van de Gantel Laag (Laagpakket van Walcheren, Formatie van Naaldwijk aangetroffen. Door de oostelijke helft van het plangebied loopt een (ondiepe) geul van het Gantel-systeem.

Het plangebied is in 2011 door RAAP, door middel van een bureau- en booronderzoek, onderzocht als onderdeel van een groter gebied.² Uit het bureauonderzoek blijkt dat de strandzanden van de Laag van Rijswijk en de lagunaire afzettingen van het Wormer Laagpakket zijn afgezet voor 4500 jaar geleden Mesolithicum – Midden-Neolithicum. Het Hollandveen is gevormd tussen 4500 en 2500 jaar geleden (Laat-Neolithicum – Midden-IJzertijd). De afzettingen van de Gantel Laag zijn in de Midden- en Late IJzertijd afgezet. Het Gantel-systeem is in de Late IJzertijd verland en de kreekruggen die door reliëfinversie ontstonden, werden in de Romeinse tijd bewoond. Vanaf de Laat-Romeinse tijd ontvolkte het gebied en trad er weer veengroei op. Deze veenlaag is bij de ontginning van het gebied, in de Late Middeleeuwen, weer verdwenen.

In het plangebied zijn in 2011 door RAAP 8 boringen⁶ geplaatst. Uit dit onderzoek is gebleken dat de strandzanden van de Rijswijk Laag in het plangebied beneden -3,7 tot -4,36 m NAP (310 tot 440 cm –mv) worden aangetroffen. In vijf van de acht boringen is op de Rijswijk Laag een dunne laag (1 tot 6 cm) getijdeafzettingen van het Wormer Laagpakket aanwezig. Een restant van het Hollandveen Laagpakket wordt hierop of op de Rijswijk Laag aangetroffen in zeven van de acht boringen. De top van het Hollandveen ligt tussen -3,3 en -4,05 m NAP (250 en 400 cm –mv). Op het Hollandveen is een pakket getijdeafzettingen van de Gantel Laag aangetroffen. De top van dit pakket ligt tussen -0,8 en -1,5 m NAP (20 tot 150 cm –mv). De top van het pakket, tot -1,77 en -2,6 m NAP, is kleiig. Hieronder zijn de afzettingen overwegend zandig, al dan niet afgewisseld met kleilagen. In twee boringen is, in de top van de klei, nog een restant van een bouwvoor aanwezig. De totale dikte van het pakket Walcheren-afzettingen is 215 tot 325 cm. Op de Walcheren-afzettingen is een geroerd of opgebracht en/of opgebracht pakket aanwezig met een dikte van 20 tot 150 m. Het maaiveld varieert tussen -0,9 en 0,4 m NAP.⁷

⁶ Coppens & De Kruif (2011); figuur 5, boringen 7, 8, 20, 21, 28, 29, 34, 35

⁷ Coppens & De Kruif (2011); figuur 4 en bijlage 1

In 2014 is door de gemeente Rijswijk een bureau-onderzoek en karterend booronderzoek uitgevoerd naar de ligging van het kanaal van Corbulo.³ Dit is een kanaal dat rond 50 n. Chr. door de Romeinse generaal Corbulo is aangelegd, als verbinding tussen de Maas, via de Gantel, naar de Rijn bij Leiden. Langs het kanaal heeft een weg gelopen, waarvan op enkele plaatsen mijlpalen zijn terug gevonden. Het vermoeden bestaat dat het kanaal en de weg ter plaatste van de Churchilllaan hebben gelegen. Het kanaal van Corbulo is in de 3^e eeuw dichtgeslibd. Tijdens het onderzoek door de gemeente is het kanaal op een aantal punten langs de Churchilllaan aangetroffen, maar uitgerekend in de boorraaien pal ten zuidwesten van het plangebied niet.⁸ Ook in de boringen parallel aan de Churchilllaan ter hoogte van het plangebied is het kanaal niet aangetroffen.⁹ Rondom het plangebied bleek de bodem te diep verstoord. In de raaien 150 m ten noordwesten en zuidoosten van het plangebied¹⁰ is het kanaal wel aangetroffen, onder de verstoorde laag, op een diepte van -1,07 (boring 4) en -1,37 m NAP (boring 19).

2.6 Bewoningsgeschiedenis en (bouw)historische gegevens.

Volgens het onderzoek van RAAP² bood de verlande geul van het Gantel-systeem, die langs het plangebied stroomt vanaf de Late IJzertijd bewoningsmogelijkheden. Bovendien heeft hier, ter plaatse van de Churchilllaan, het kanaal van Corbulo gelegen. Langs het kanaal heeft een Romeinse weg gelegen. Het kanaal van Corbulo is in de 3^e eeuw dichtgeslibd. In de 4^e eeuw neemt de bevolking in het gebied drastisch af en verwildert het gebied weer, waarbij ook veengroei kan plaatsvinden. Pas in de Late Middeleeuwen wordt het gebied weer ontgonnen. Bewoning vond voornamelijk plaats op de strandwal ten westen van het plangebied, waar Rijswijk ontstond en ook een groot aantal buitenplaatsen. Het klei- en veengebied ten oosten van de strandwal wordt ingepolderd als de Plaspoelpolder en is als weidegebied in gebruik. De Churchilllaan, die tot 1965 de Kleiweg heette, is een historische weg die deels op de kreekkrug van de Gantel en de zijtak hiervan die langs het plangebied ligt, is aangelegd. Langs deze weg heeft vanaf de Late Middeleeuwen (sporadisch) bewoning plaatsgevonden. Het plangebied is echter, volgens het bureauonderzoek van RAAP, niet bebouwd geweest volgens het geraadpleegde historisch kaartmateriaal, al kan op basis van dit kaartmateriaal geen uitspraak worden gedaan over de periode voor 1712 (het jaar dat de Kruikius-kaart werd vervaardigd, de eerste echt gedetailleerde kaart van het gebied). Pas in de jaren 1960 komt het plangebied in de bebouwde kom van Rijswijk te liggen. Het pand in het plangebied is in de jaren 1970 gebouwd.

Bouwhistorische gegevens

Volgens de BAG-viewer van het kadaster dateert het gebouw in het plangebied uit 1976. Om de mate van versterking binnen het plangebied door de bouw van dit pand te bepalen, is het bouwarchief van de gemeente Rijswijk geraadpleegd.

Volgens de bouwtekeningen ligt het bouwpeil op 0,75 m NAP. Aangezien het oorspronkelijke maaiveld rond -0,8 m NAP ligt, betekent dit dat delen van het plangebied ten minste 195 cm zijn opgehoogd. Dit sluit ook aan bij de gegevens uit het booronderzoek door RAAP.

Het kantoorpand heeft een oppervlakte van 1.660 m². Een deel van het plan is onderkelderd tot 275 cm beneden peil, dus tot 1 meter beneden het oorspronkelijke maaiveldniveau. De kelder heeft een oppervlakte van 560 m². De fundering van de rest van het pand is tot 85 cm beneden peil aangelegd, dus in het opgebrachte pakket. Verder is het pand onderheid. De dichtheid van het palengrid varieert enigszins, maar de afstand tussen de palen is onder een groot deel van het pand 3,6 tot 4,8 m.

⁸ Raczyński-Henk (2014); bijlage 4 boringen 12 – 18; bijlage 9, profiel

⁹ Raczyński-Henk (2014); bijlage 4, boringen 57 – 61; bijlage 9, profiel 11

¹⁰ Raczyński-Henk (2014); bijlage 1, boring 4 en bijlage 1, boring 19

Dit betekent dat bij de aanleg van de kelder ongeveer een zesde deel van het plangebied is vergraven tot in de natuurlijke ondergrond, maar dat dit niveau, dus de top van de Gantel-afzettingen, in het grootste deel van het plangebied nog intact is. De verstoring door heipalen is gering, en zal buiten de kelder weinig invloed op eventueel aanwezige archeologische waarden hebben gehad.

2.7 Archeologische waarden

Volgens de archeologische verwachtingskaart van de gemeente Rijswijk voor de periode Neolithicum – IJzertijd (figuur 11) ligt het plangebied in een zone met een middelhoge verwachting voor het Neolithicum en een lage verwachting voor de Bronstijd en de IJzertijd. De middelhoge verwachting komt voort uit de mogelijke aanwezigheid van duintjes op de strandvlakte. Omdat tijdens het onderzoek van RAAP geen duintjes zijn aangetroffen, kan de verwachting voor het plangebied voor het Neolithicum naar laag worden bijgesteld.

Volgens de archeologische verwachtingskaart van de gemeente Rijswijk voor de Romeinse tijd en de Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd (figuur 12) heeft het plangebied een middelhoge verwachting voor de Romeinse tijd en een hoge verwachting voor de Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd. De middelhoge verwachting hangt samen met de ligging aan een verlande zijtak van de Gantel. De hoge verwachting hangt samen met de ligging aan historische weg een weg uit de Late Middeleeuwen of Vroege Nieuwe tijd ter plaatse van de huidige Churchilllaan, namelijk de Kleiweg.

In de omgeving van het plangebied is veel archeologisch onderzoek uitgevoerd, waaronder de eerder genoemde onderzoeken door RAAP in 2011 (zaakid. 2349498100) en de gemeente Rijswijk uit 2014 (zaakid. 2435016100).^{2,3} Tijdens het onderzoek door RAAP is aardewerk en ander keramiek uit de Nieuwe tijd aangetroffen, maar dit komt uit de geroerde bovengrond. Wel is het booronderzoek gevolgd door een proefsleuvenonderzoek, maar hierbij zijn geen archeologische waarden aangetroffen.

Na 2014 zijn er in de directe omgeving van het plangebied nog een aantal onderzoeken uitgevoerd in de directe omgeving van het plangebied. De resultaten van deze onderzoeken zijn nog niet opgenomen in Archis. Voor zover bekend zijn er tijdens deze onderzoeken geen archeologische resten waargenomen. Een overzicht van de onderzoeken is weergegeven in figuur 13 en bijlage 2.

In het veen- en kleigebied rondom het plangebied zijn meerdere archeologische vondsten gedaan in het verleden. Naast de eerder genoemde vondsten uit de Nieuwe tijd bij het onderzoek van RAAP, betreft het diverse vondsten uit de Romeinse tijd (aardewerk, bouwmaterialen en mijlpalen), die wijzen op bewoning en gebruik van het gebied. Dit gebruik hangt samen met de aanwezigheid van het Kanaal van Corbulo en de weg die daar langs liep. Daarnaast is in het gebied, 750 m ten oosten van het plangebied, nog een vindplaats met nederzettingssporen uit de Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd aanwezig.

2.8 Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel

Op basis van de door RAAP en de gemeente Rijswijk uitgevoerde onderzoeken^{2,3} en aangevuld met informatie uit dit onderzoek, bestaat voor het plangebied een middelhoge tot hoge archeologische verwachting voor archeologische resten uit de Romeinse tijd, de Late Middeleeuwen en de Nieuwe tijd. Uit de Romeinse tijd kunnen resten worden verwacht die kunnen worden geassocieerd met het kanaal van Corbulo, zoals het kanaal zelf, insteekhavens en beschoeiingen. Ook kunnen sporen van de Romeinse weg die aan de noordkant van het kanaal heeft gelopen, worden verwacht, maar ook nederzettingenresten langs deze weg of resten van begravingen of grafstructuren.

Uit de Late Middeleeuwen worden bewoningssporen verwacht van erven die langs de Kleiweg hebben gelegen. Archeologische resten worden verwacht in de top van de Gantel-afzettingen onder een modern ophoogpakket of een geroerde laag. Resten worden verwacht in de vorm van archeologische lagen (cultuurlagen, akkerlagen), grondsporen (paalkuilen, afvalkuilen, waterputten, sloten, greppels, het kanaal, insteechhavens) en archeologische indicatoren (houtschool, baksteen, dakpannen, beschoeiingen, funderingsresten, aardewerk, (on)verbrand bot, fosfaatvlekken en metaal).

Over de verwachting voor het Neolithicum (duintjes van de Ypenburg Laag) is wat betreft Archeologie Rijswijk onvoldoende uitsluitsel te geven op basis van het onderzoek door RAAP. De verwachting voor deze periode is vooralsnog middelhoog.

Bodemverstoring

Uit het booronderzoek door RAAP is gebleken dat de top van de Gantel-afzettingen, buiten de bestaande bebouwing, grotendeels intact is. Het oorspronkelijke maaiveld ligt rond -0,8 m –mv en de maximale subrecente verstoring is 40 cm ten opzicht van dit niveau. Ter plaatse van het kantoor is de top van de Gantel-afzettingen alleen door heipalen verstoord en ter plaatse van de kelder onder het gebouw. Ter plaatse van de kelder is zo'n 1,2 m van het oorspronkelijke maaiveld verdwenen. De verstoring door heipalen is gering.

3 CONCLUSIE EN ADVIES

Doel van het bureauonderzoek is een antwoord te vinden op de vraag wat de gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied is.

Uit de door RAAP en de gemeente uitgevoerde onderzoeken, aangevuld met informatie uit dit rapport, blijkt dat binnen het plangebied archeologische waarden uit de Romeinse tijd, de Late Middeleeuwen en de Nieuwe tijd zijn te verwachten. Deze resten worden in de top van de Gantel-afzettingen verwacht, die vanaf -0,8 m NAP worden verwacht. Ter plaatse van de bestaande kelder (zie figuur 14) zijn archeologische waarden verdwenen, maar in het overige deel van het plangebied kunnen deze resten nog wel worden verwacht (zie figuur 15). De verwachting voor het Neolithicum is op basis van het reeds uitgevoerde onderzoek onvoldoende onderzocht.

Het archeologisch niveau, de top van de Gantel-afzettingen, wordt aangetast door de voorgenomen nieuwbouw. De nieuwbouw wordt onderkelderd en de oppervlakte van de nieuwe kelder wordt 2.470 m². Dit is vier keer groter dan de bestaande kelder (560 m²). Buiten de bestaande kelder vormen de nieuwbouwwerkzaamheden dan ook een bedreiging voor eventueel aanwezige archeologische waarden.

Econsultancy adviseert om, in het kader van de op handen zijnde bestemmingsplanwijziging, op het deel van het plangebied met een (middel)hoge archeologische verwachting (zie figuur 15) een dubbelbestemming 'waarde – archeologie' te leggen.

Dit betekent dat, bij toekomstige vergunningplichtige werkzaamheden, eerst verder archeologisch onderzoek moet worden gedaan in de vorm van een inventariserend veldonderzoek, verkennende/waarderende fase. Omdat archeologische resten met name in de vorm van grondsporen worden verwacht, kan dit onderzoek het best worden uitgevoerd in de vorm van een proefsleuvenonderzoek. Het onderzoek kan worden uitgevoerd na de sloop van de bestaande bebouwing. Het onderzoek moet worden uit gevoerd aan de hand van een door de bevoegde overheid, de gemeente Rijswijk, goed gekeurd Programma van Eisen (PvE).

Verder adviseert Econsultancy om, na de sloop van het gebouw een enkele verkennende boringen te plaatsen om te kijken of in de ondergrond duinen van de Laag van Ypenburg aanwezig zijn. Dit heeft tot doel vast te stellen of het plangebied een verwachting heeft voor resten uit het Neolithicum.

Bovenstaand advies is van Econsultancy. Wij willen de opdrachtgever erop wijzen dat dit advies nog niet betekent dat de bodemverstorende activiteiten of daarop voorbereidende activiteiten kunnen worden ondernomen. De resultaten van dit onderzoek zullen eerst moeten worden beoordeeld door de bevoegde overheid (gemeente Rijswijk), die vervolgens een besluit neemt.

LITERATUUR

Coppens, C.F.H., en S. de Kruif. *Plangebied Te Werve West, gemeente Rijswijk; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek (verkennende fase)*. RAAP-notitie 4042, Weesp: RAAP Archeologisch Adviesbureau, 2011.

Gemeente Rijswijk, Bureau Monumentenzorg en Archeologie. *Tussen Oud en Nieuw, Actualisering nota Cultureel Erfgoed gemeente Rijswijk*. Rijswijk: Gemeente Rijswijk, sd.

Raczynsky-Henk, Y. *Zoektocht naar het Kanaal van Corbulo bij de Sir Winston Churchilllaan te Rijswijk*. Rijswijkse Archeologische Rapporten 48, Rijswijk: Gemeente Rijswijk, 2014.

Vos, P.C., E.C. Rieffe, en E.E.B. Bulten. *Nieuwe geologische kaart van Den Haag en Rijswijk*. Den Haag/Rijswijk: Gemeente Den Haag/Gemeente Rijswijk, 2007.

BRONNEN

AHN; internetsite, november 2020.
<http://www.ahn.nl>

Archeologisch informatiesysteem Archis3, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), Amersfoort, november 2020.
<https://archis.cultureelerfgoed.nl>

Bodemloket, internetsite, november 2020.
<http://www.bodemloket.nl>

Beeldbank Vrije Universiteit; internetsite, november 2020.
<http://imagebase.ubvu.vu.nl/cdm/compoundobject/collection/krt/id/5629/rec/1>

Beeldbank Cultureelerfgoed; internetsite, november 2020
<http://www.beeldbank.cultureelerfgoed.nl>

Brabants Historisch Informatiecentrum; internetsite, november 2020.
<http://www.bhic.nl>

Cultuurhistorische Waardenkaart van de Provincie Noord-Brabant; internetsite, november 2020.
<http://www.brabant.nl/kaarten.aspx>

Cultuurhistorische Waardenkaart Provincie Limburg; internetsite, november 2020.

Dinoloket; internetsite, november 2020.
<http://www.dinoloket.nl/>

Indicatieve kaart Militair Erfgoed; internetsite, november 2020.
<http://www.ikme.nl/>

Kadaster Topotijdreis; internetsite, november 2020.
<http://www.topotijdreis.nl/>

Koninklijke Bibliotheek België; internetsite, november 2020.
http://www.kbr.be/collections/cart_plan/ferraris/ferraris_nl.html

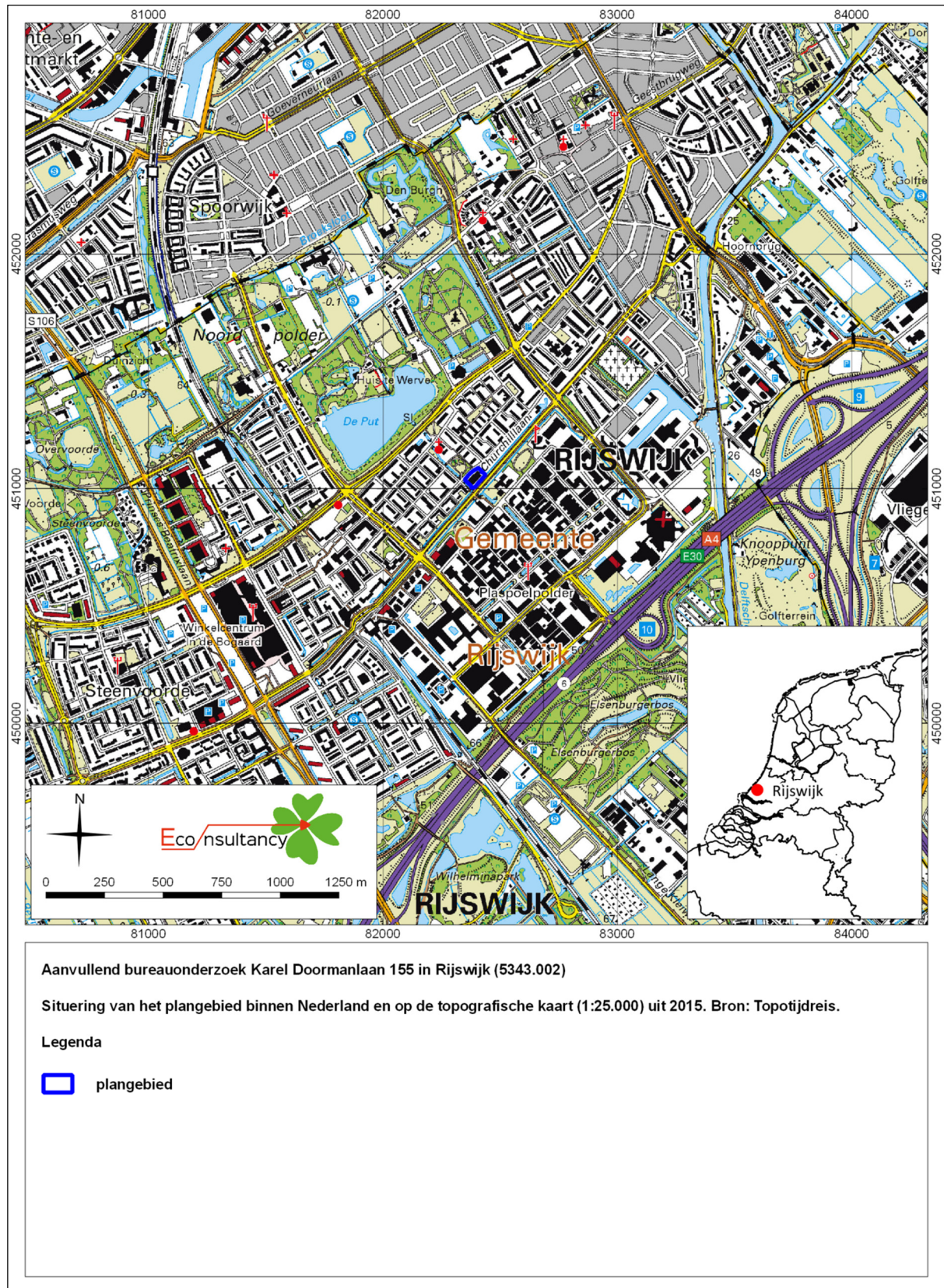
Provinciaal Omgevingsplan Limburg; internetsite, november 2020.

SIKB; internetsite, november 2020.
<http://www.sikb.nl>

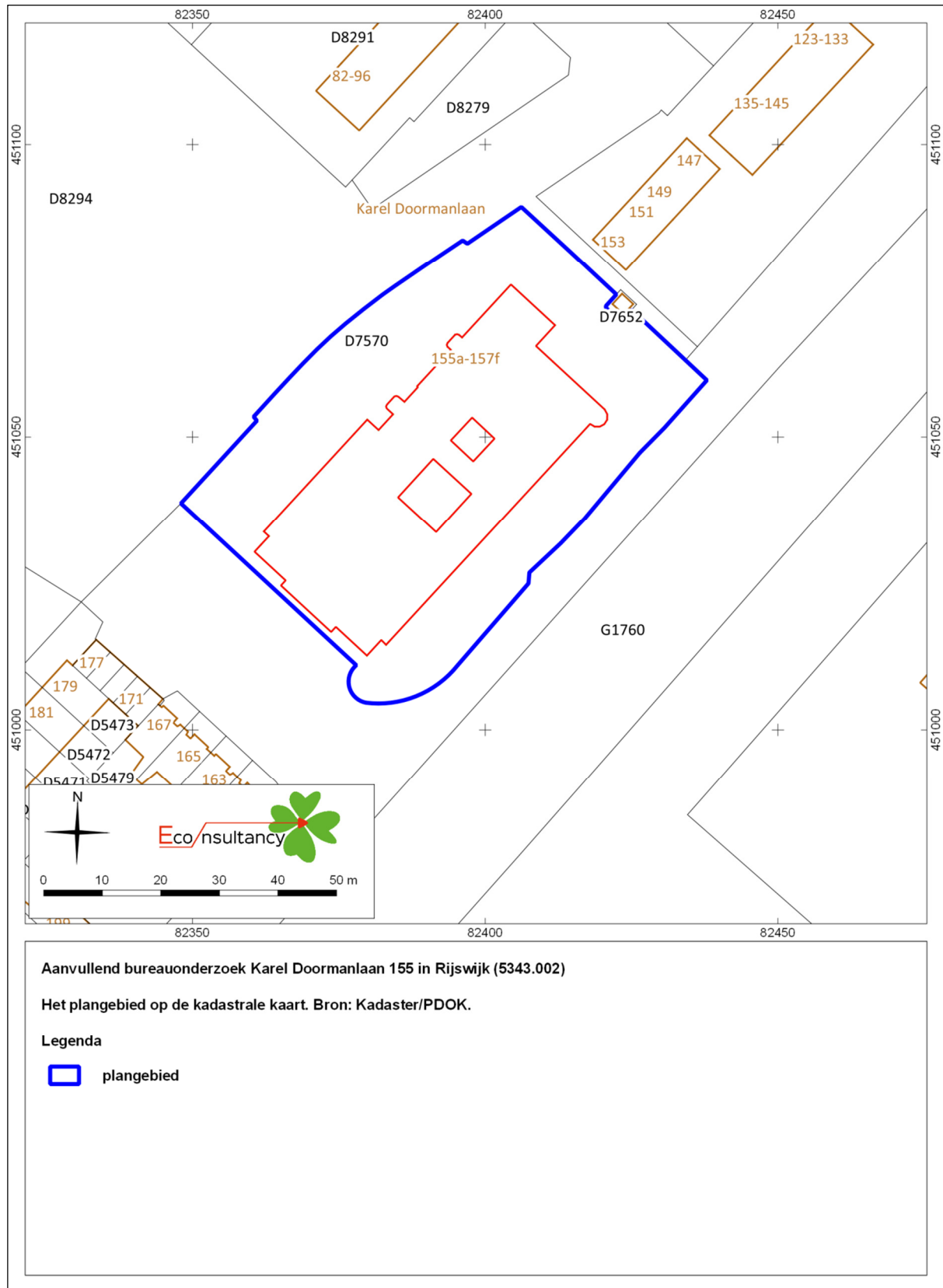
Turfdatabank; internetsite, november 2020.
http://geoloket.provincieantwerpen.be/HTML5_251_NL/?viewer=extern&LayerTheme=12&extent=371183.1034793,6619826.820527,643298.9241744,6793491.748791,102100

Wateratlas; internetsite, november 2020.
http://geodata2.prvgld.nl/apps/wateratlas_kaarten

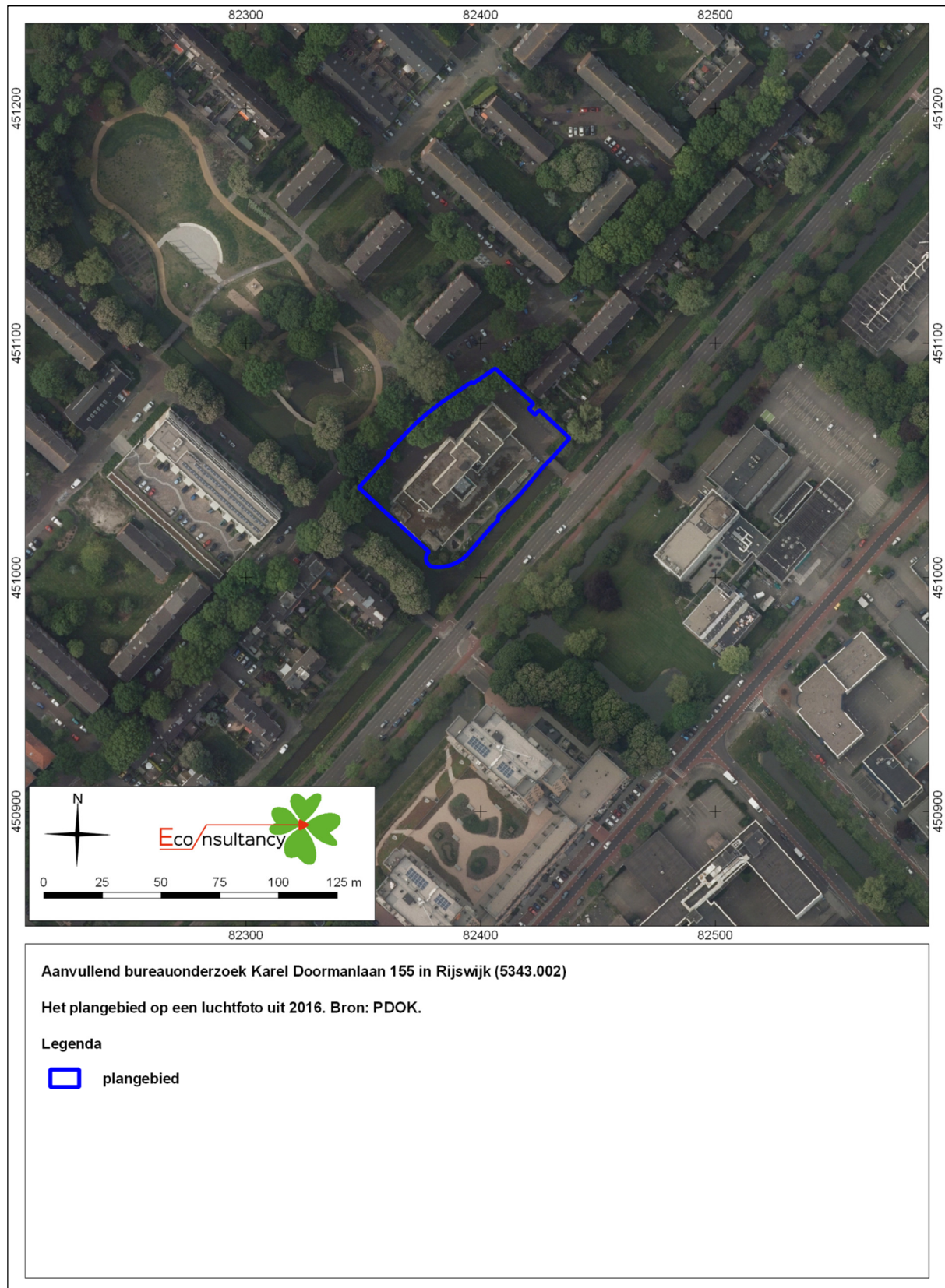
Figuur 1. Ligging van het plangebied binnen Nederland

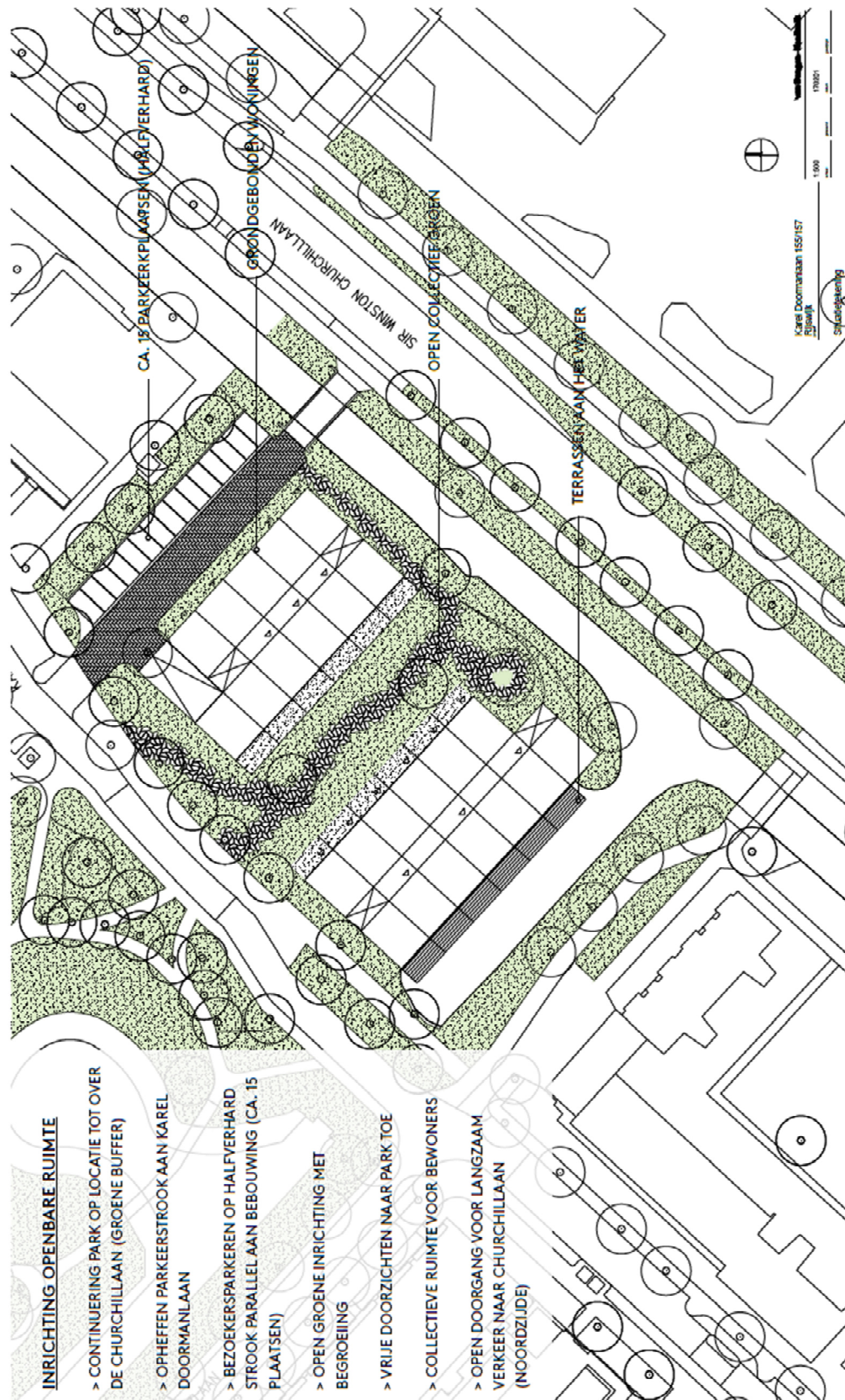
Figuur 2. Het plangebied op de kadastrale kaart

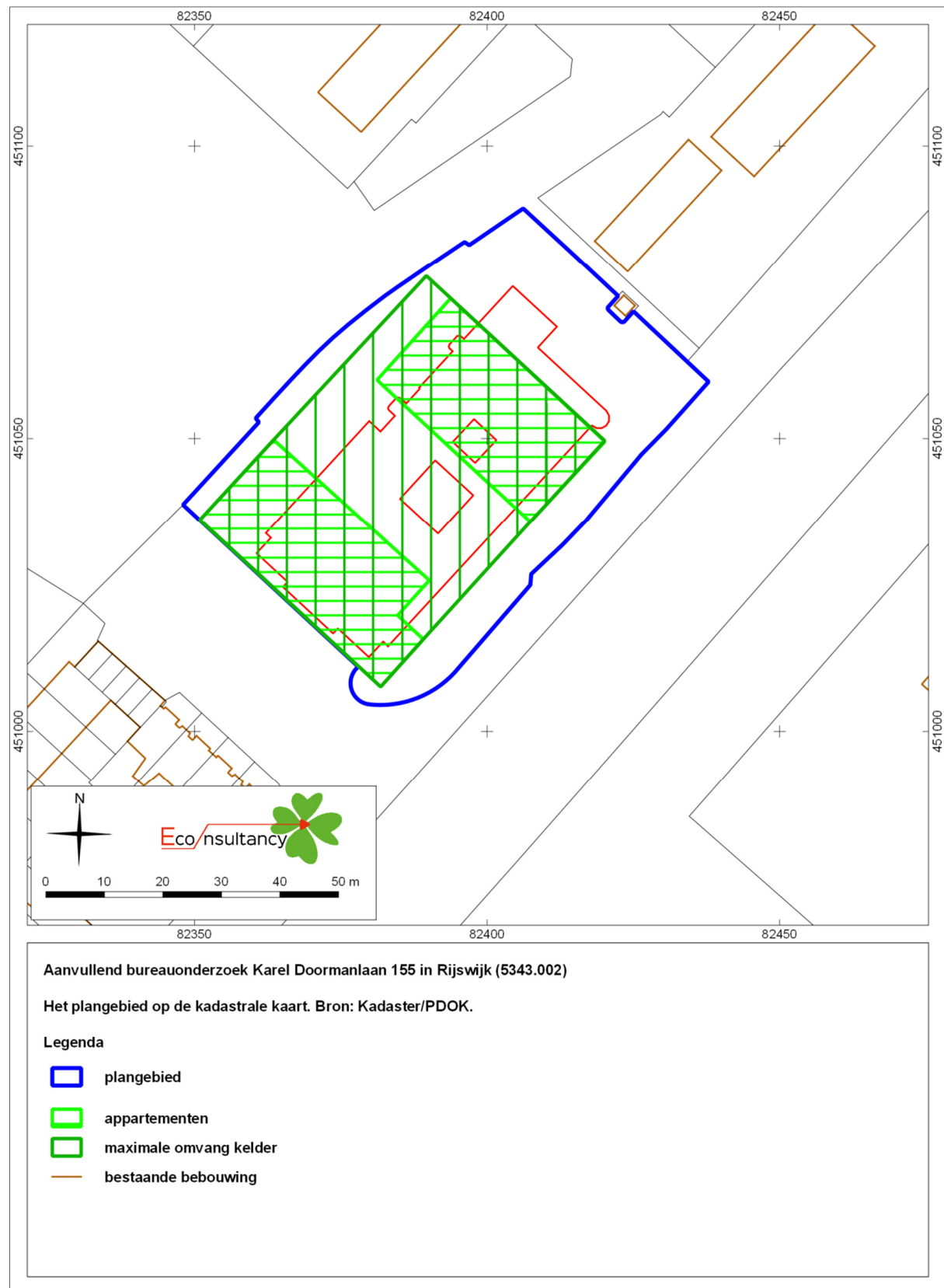
Figuur 3. Het plangebied op een luchtfoto

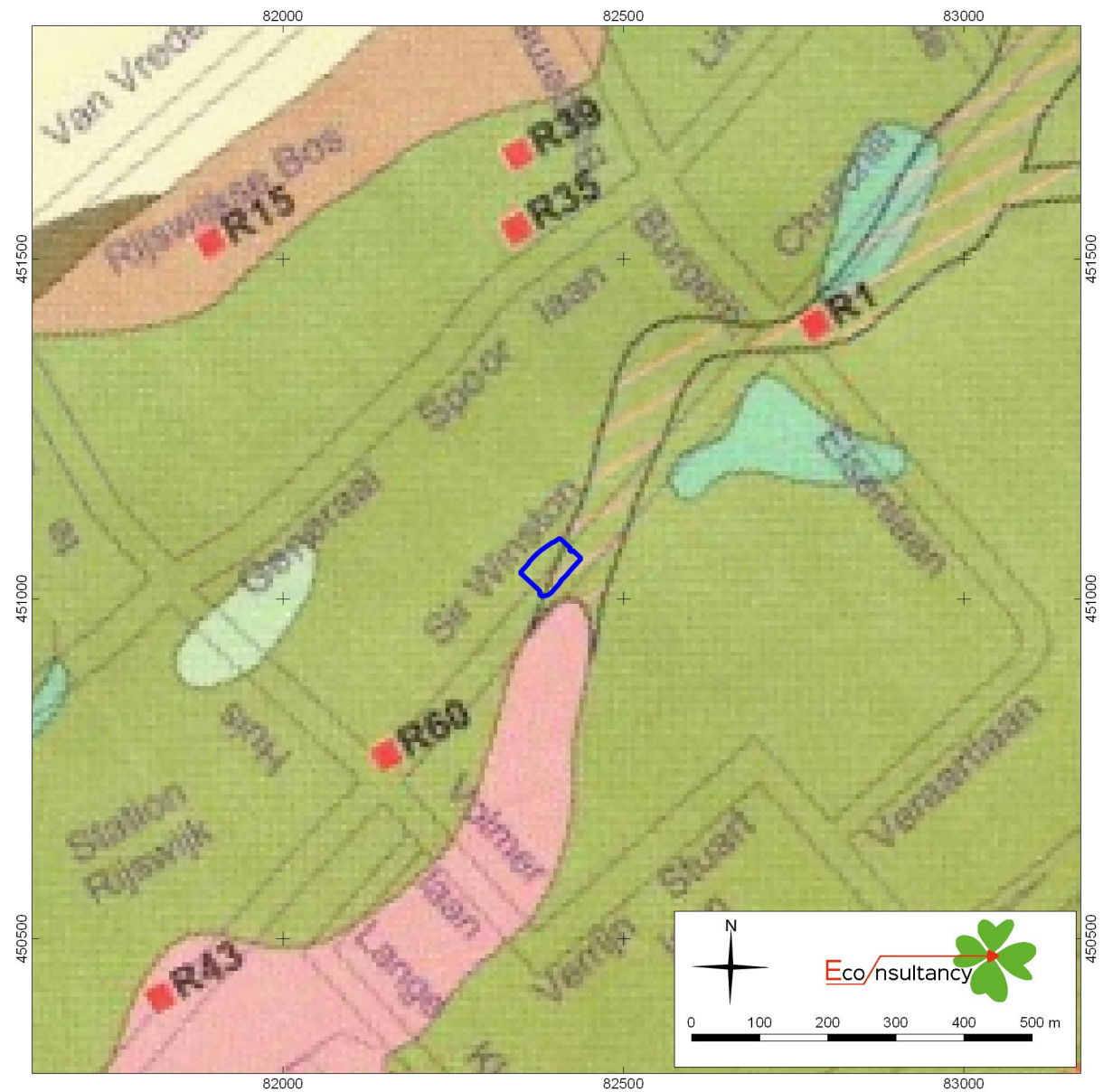
Figuur 4. Toekomstige situatie

Figuur 5. Nieuwbouw t.o.v. de bestaande bebouwing

Figuur 6. Het plangebied op de geologische kaart van Rijswijk en Den Haag

Aanvullend bureauonderzoek Karel Doormanlaan 155 in Rijswijk (5343.002)

Geologische kaart van Den Haag en Rijswijk. Bron: Gemeente Den Haag.

Aanvullend bureauonderzoek Karel Doormanlaan 155 in Rijswijk (5343.002)

Legenda bij de geologische kaart van Rijswijk en Den Haag.

 plangebied

Laagpakket van Walcheren aan maaiveld of onder stadsophogingsdek (hoofdzakelijk zand)

- 1 **Kaarteenheden 1:** Laagpakket van Walcheren op Hollandveen op Laagpakket van Wormer, en waar de top van de zandafzettingen van het Laagpakket van Wormer en/of de Laag van Rijswijk dieper liggen dan 5 m –NAP
- 2 **Kaarteenheden 2:** Laagpakket van Walcheren op Hollandveen op Laagpakket van Wormer en/of Laag van Rijswijk, en waar de top van de zandafzettingen van het Laagpakket van Wormer en/of de Laag van Rijswijk ondieper liggen dan 5 m –NAP
- 3 **Kaarteenheden 3:** Laagpakket van Walcheren op Hollandveen, op Laag van Ypenburg, op Laag van Rijswijk of Laagpakket van Wormer
- 4 **Kaarteenheden 4:** Laagpakket van Walcheren op Hollandveen, op Laag van Voorburg, op Laag van Rijswijk
- 5 **Kaarteenheden 5:** Laagpakket van Walcheren, op Laag van Voorburg
- 6 **Kaarteenheden 6:** Laagpakket van Walcheren, op Laag van Rijswijk en/of Laagpakket van Wormer
- 7 **Kaarteenheden 7:** Laagpakket van Walcheren, waar de Gantel Laag (geulafzettingen) zich diep ingesneden heeft in de onderliggende afzettingen

Formatie van Nieuwkoop aan maaiveld of onder stadsophogingsdek (hoofdzakelijk zand)

- 8 **Kaarteenheden 8:** Hollandveen op Laagpakket van Wormer, en waar de top van de zandafzettingen van het Laagpakket van Wormer en/of de Laag van Rijswijk dieper liggen dan 5 m –NAP
- 9 **Kaarteenheden 9:** Hollandveen op Laagpakket van Wormer, en waar de top van de zandafzettingen van het Laagpakket van Wormer en/of de Laag van Rijswijk ondieper liggen dan 5 m –NAP
- 10 **Kaarteenheden 10:** Hollandveen, op Laag van Ypenburg
- 11 **Kaarteenheden 11:** Hollandveen, op Laag van Voorburg

Laagpakket van Wormer aan maaiveld

- 12 **Kaarteenheden 12:** Afzettingen van Wormer aan maaiveld, en waar de top van de zandafzettingen van het Laagpakket van Wormer of de Laag van Rijswijk dieper liggen dan 5 m –NAP.
- 13 **Kaarteenheden 13:** Afzettingen van Wormer aan maaiveld, en waar de top van de zandafzettingen van het Laagpakket van Wormer of de Laag van Rijswijk ondieper liggen dan 5 m –NAP.
- 14 **Kaarteenheden 14:** Laag van Ypenburg, eventueel bedekt met een dunne laag van het Laagpakket van Wormer

Laagpakket van Schoorl aan maaiveld of onder stadsophogingsdek (hoofdzakelijk zand)

- 15 **Kaarteenheden 15:** Laag van Den Haag, dikker dan 2 m, op oudere afzettingen van het Laagpakket van Schoorl en Laagpakket van Zandvoort
- 16 **Kaarteenheden 16:** Laag van Den Haag, dikker dan 2 m, op Hollandveen, op oudere afzettingen van het Laagpakket van Schoorl en Laagpakket van Zandvoort
- 17 **Kaarteenheden 17:** Laag van Voorburg, met eventueel een deklaag van de Laag van Den Haag, dunner dan 2 m

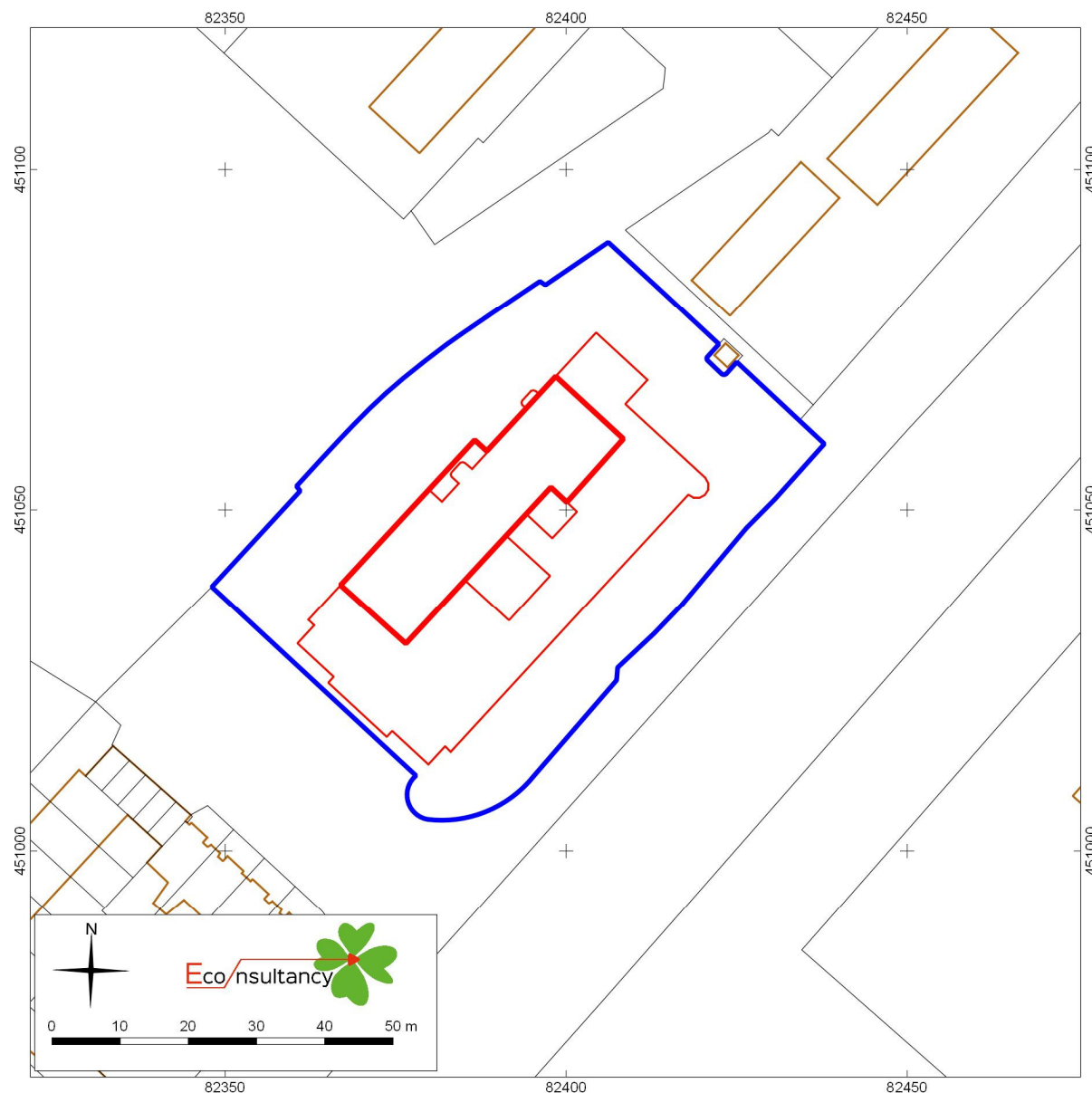
Arcering

- **Geul ondiep:** Laagpakket van Walcheren (Gantel Laag), met een beperkte insnijding (getijdekreeken) in de onderliggende afzettingen; restant van het Hollandveen, hoofdlaag is nog onder de geulbasis aanwezig

Verbreidingslijnen

- **Verbreiding HV-split:** Maximale verbreiding van een Hollandveenlaag ('veensplit') binnen het Laagpakket van Walcheren (oude geologische kaarteenheden met codes die een toevoeging *1, *1.3a, *1.3b, *3, *3.3a, *3.3b hebben)
- **Verbreiding Poeldijk:** Maximale verbreiding Poeldijk Laag (indicatief) (oude geologische kaarteenheden met codes die een toevoeging *.3a / *.3b hebben)

Figuur 7. Ligging van de kelder in het plangebied

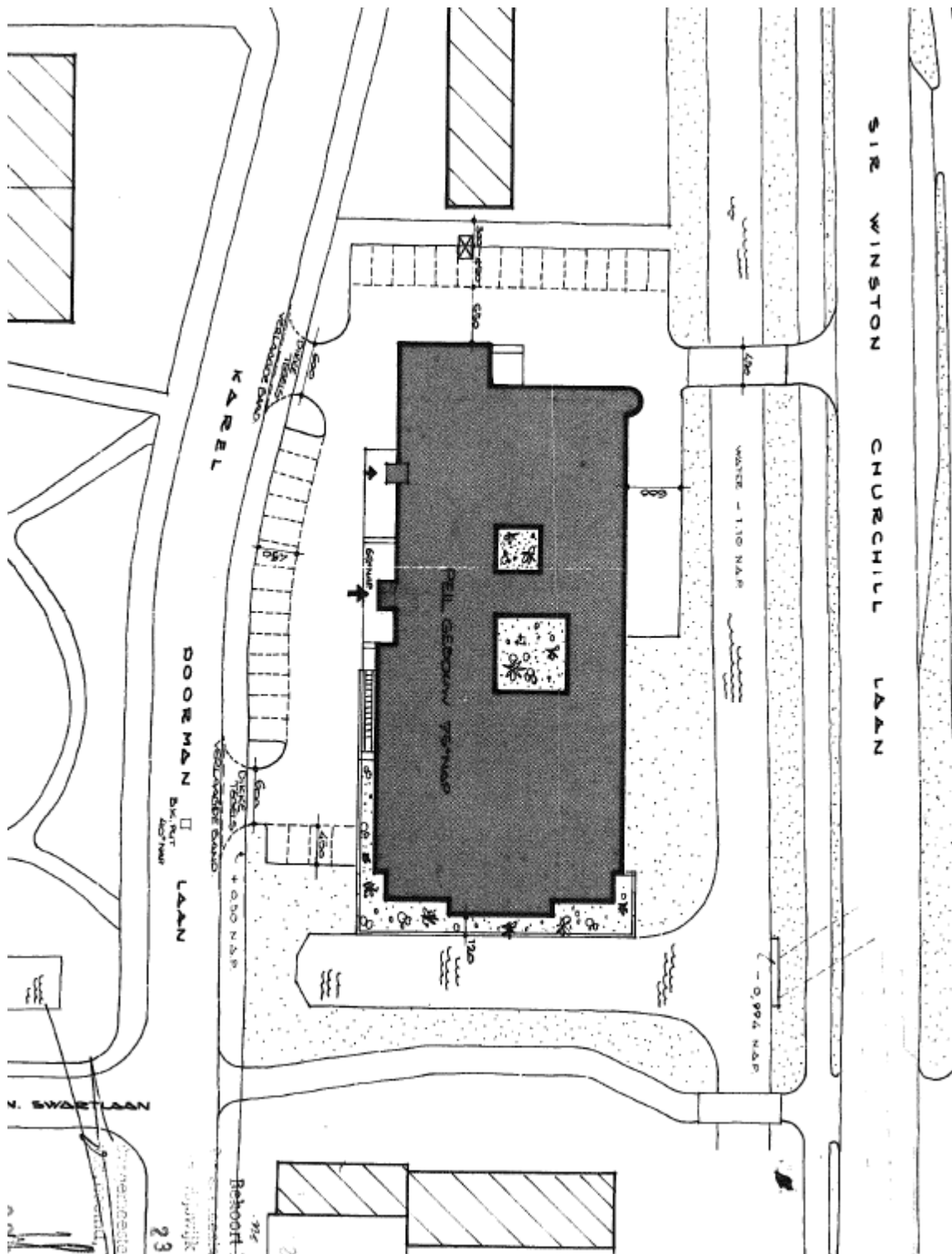
Aanvullend bureauonderzoek Karel Doormanlaan 155 in Rijswijk (5343.002)

Ligging van de bestaande kelder in het plangebied.

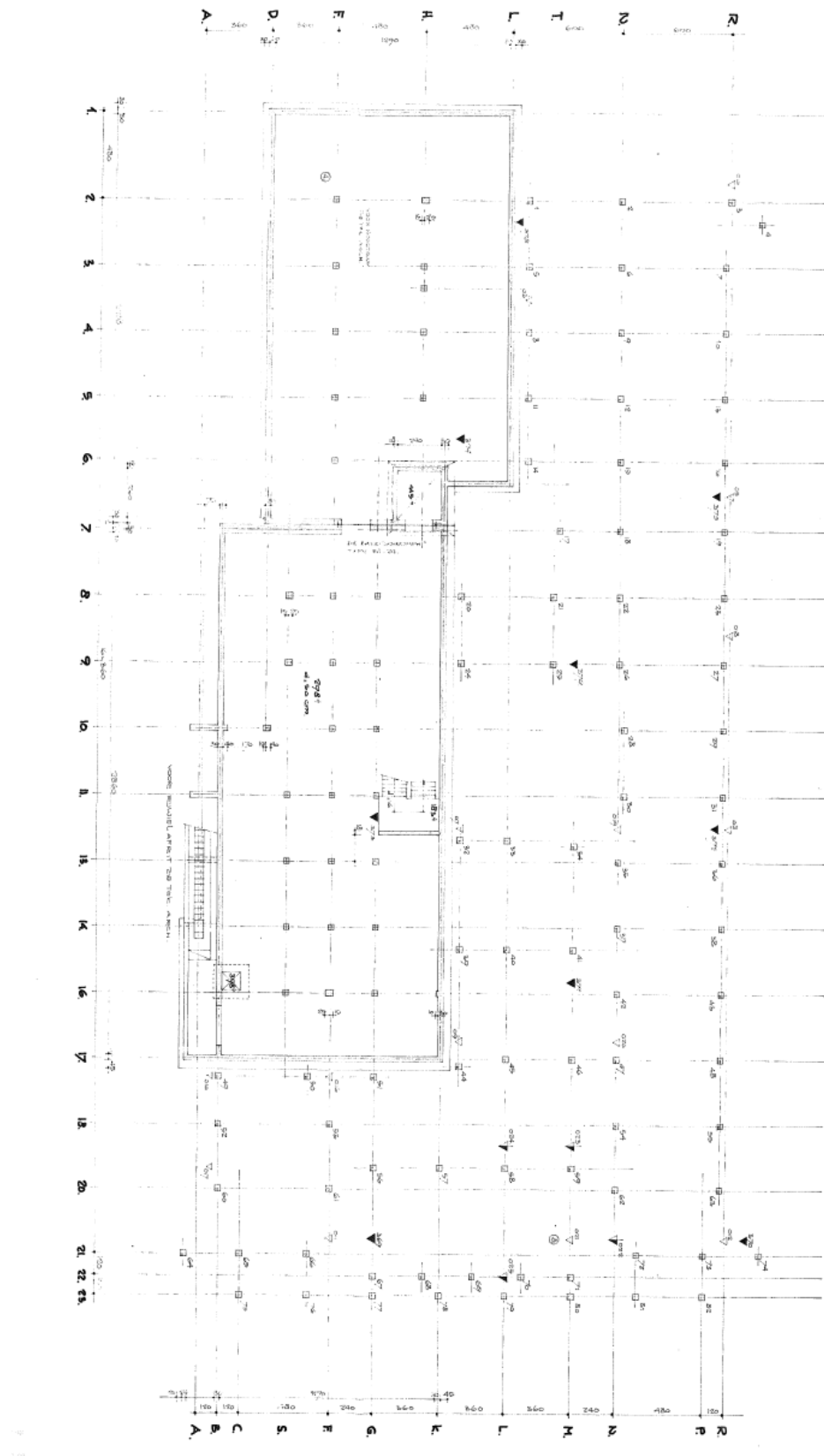
Legenda

- plangebied
- bestaande bebouwing
- bestaande kelder

Figuur 8. Bouwtekeningen, plattegrond

Figuur 10. Bouwtekeningen, palenplan t.o.v. de kelder

Aanvullend bureauonderzoek Karel Doormanlaan 155 in Rijswijk (5343.002)

Legenda bij de archeologische verwachtingskaart Neolithicum - IJzertijd.

 plangebied

1

Verwachting:
geen verwachting

Beleid:
Geen archeologisch onderzoek nodig.

Vrijstelling activiteiten:
Geen beperkingen.

2

Verwachting:
Lage verwachting Neolithicum
Lage verwachting Brons- en IJzertijd

Beleid:
BMA betrekken bij planontwikkeling.
Controleboringen bij plannen die dieper reiken dan de Laagpakket van Walcheren en het Hollandveen, dus die tot in de top van het Laagpakket van Wormer doordringen.

Vrijstelling activiteiten:
100 m²

3

Verwachting:
Middelhoge verwachting Neolithicum
Lage verwachting Brons- en IJzertijd

Beleid:
BMA betrekken bij planontwikkeling.
Controleboringen bij plannen die dieper reiken dan de Laagpakket van Walcheren en het Hollandveen, dus die tot in de top van het Laagpakket van Wormer doordringen (de top van dit laagpakket ligt op ongeveer 2 tot 5 m – NAP).
Dubbelbestemming archeologie.

Vrijstelling activiteiten:
100 m². Verder onderzoek of beschermende maatregelen afhankelijk van resultaten vooronderzoek.

4

Verwachting:
Hoge verwachting Neolithicum
Lage verwachting Brons- en IJzertijd

Beleid:
BMA betrekken bij planontwikkeling.
Booronderzoek bij plannen die dieper reiken dan de Laagpakket van Walcheren en het Hollandveen, dus die tot in de top van het Laagpakket van Wormer doordringen (de top van dit laagpakket ligt op ongeveer 2 tot 5 m – NAP).

Vergunningsplichtig, zie WABO. Dubbelbestemming archeologie, aanlegvergunning.

Vrijstelling activiteiten:
Geen of alleen op basis van een te bepalen diepte per gebied of vindplaats.

5

Verwachting:
Hoge verwachting Neolithicum
Middelhoge verwachting Brons- en IJzertijd

Beleid:
Vergunningsplichtig, zie WABO. Dubbelbestemming Archeologie (aanlegvergunning), vrijstelling tot een diepte van 50 cm beneden maaiveld.
Geen aantastingen van de archeologische vindplaatsen toegestaan.

Vrijstelling activiteiten:
Geen of alleen op basis van een te bepalen diepte per gebied of vindplaats.

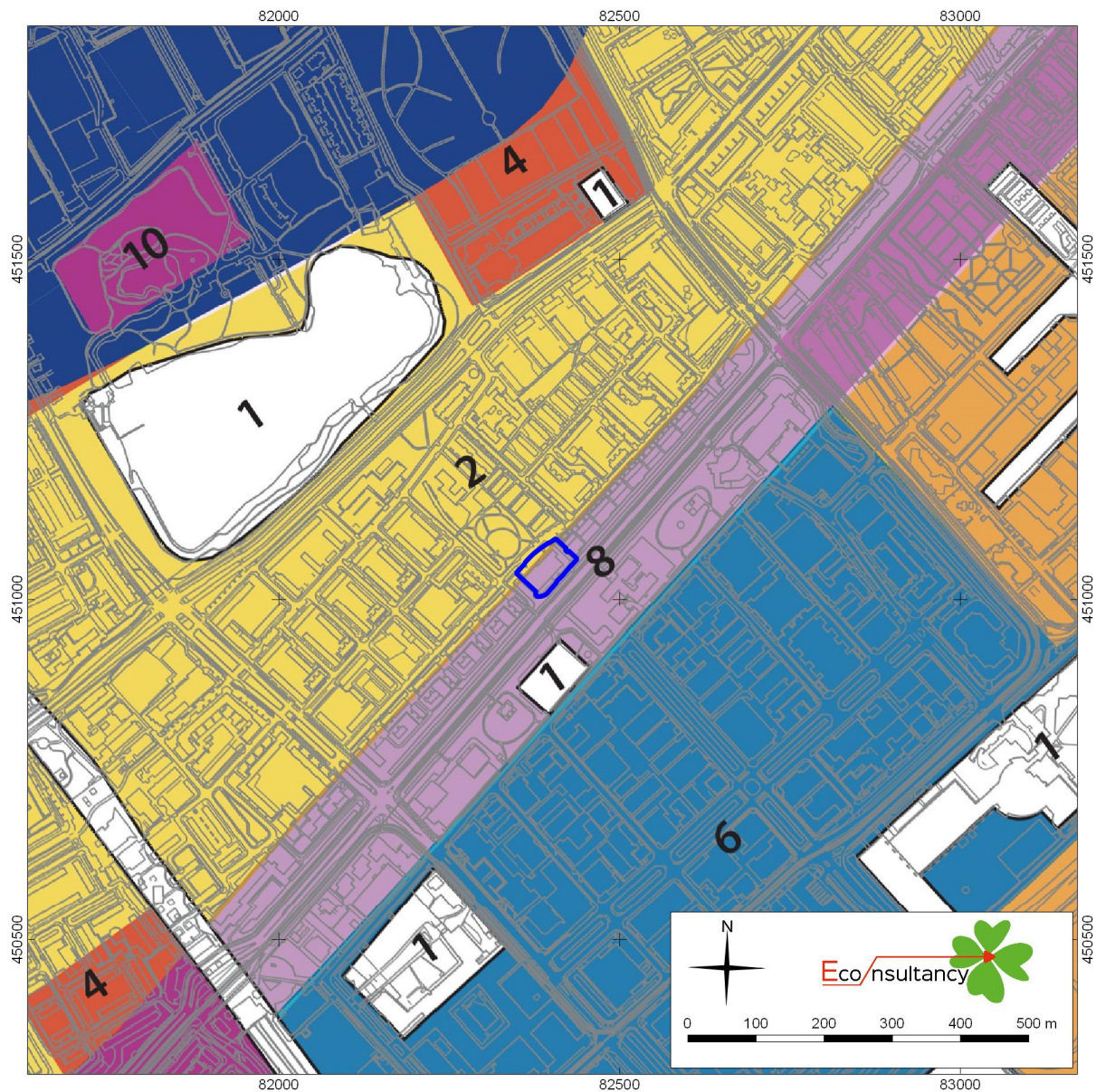
6

Verwachting:
Hoge verwachting Neolithicum
Hoge verwachting Brons- en IJzertijd

Beleid:
Vergunningsplichtig, zie WABO. Dubbelbestemming Archeologie (aanlegvergunning), vrijstelling tot een diepte van 50 cm beneden maaiveld.
Geen aantastingen van de archeologische vindplaatsen toegestaan.

Vrijstelling activiteiten:
Geen of alleen op basis van een te bepalen diepte per gebied of vindplaats.

Figuur 12. Archeologische verwachting Romeinse tijd en Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd

Aanvullend bureauonderzoek Karel Doormanlaan 155 in Rijswijk (5343.002)

Archeologische verwachtingskaart Romeinse tijd en Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd. Bron: Gemeente Rijswijk, Bureau Monumentenzorg en Archeologie.

Aanvullend bureauonderzoek Karel Doormanlaan 155 in Rijswijk (5343.002)

Legenda bij de archeologischeverwachtingskaart Romeinse tijd en Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd.

plangebied

1

Geen verwachting

Beleid:

Geen archeologisch onderzoek nodig.

Vrijstelling activiteiten:

Geen beperkingen.

2

Lage verwachting Romeinse tijd

Lage verwachting Late Middeleeuwen/jonger

Beleid:

BMA betrekken bij planontwikkeling. Eisen met betrekking tot (voor)onderzoek worden per situatie bekeken.

Vrijstelling activiteiten:

Vrijstelling tot 100 m² en voor werkzaamheden tot 50 cm beneden maaiveld.

3

Lage verwachting Romeinse tijd

Middelhoge verwachting Late Middeleeuwen/jonger

Beleid:

BMA betrekken bij planontwikkeling. (Voor)onderzoek verplicht. De eisen met betrekking tot (voor)onderzoek worden per situatie bekeken. Beschermende maatregelen afhankelijk van resultaten (voor)onderzoek.

Vrijstelling activiteiten:

Vrijstelling tot 100 m² en voor werkzaamheden tot 50 cm beneden maaiveld.

4

Lage verwachting Romeinse tijd

Hoge verwachting Late Middeleeuwen/jonger

Beleid:

Planologische bescherming; vergunningsplichtig, zie WABO. Dubbelbestemming archeologie, aanlegvergunning. De eisen met betrekking tot (voor)onderzoek worden per situatie bekeken. Beschermende maatregelen afhankelijk van resultaten (voor)onderzoek.

Vrijstelling activiteiten:

Geen of alleen op basis van een te bepalen diepte per gebied of vindplaats.

5

Lage verwachting Romeinse tijd

Hoge verwachting Late Middeleeuwen (terp)

Beleid:

Planologische bescherming; vergunningsplichtig, zie WABO. Dubbelbestemming archeologie, aanlegvergunning. De eisen met betrekking tot (voor)onderzoek worden per situatie bekeken. Beschermende maatregelen afhankelijk van resultaten (voor)onderzoek.

Vrijstelling activiteiten:

Geen vrijstelling. De locatie is een terp, bewoond in de twaalfde eeuw.

6

Middelhoge verwachting Romeinse tijd

Middelhoge verwachting Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd

Beleid:

BMA betrekken bij planontwikkeling. (Voor)onderzoek verplicht. De eisen met betrekking tot (voor)onderzoek worden per situatie bekeken. Beschermende maatregelen afhankelijk van resultaten (voor)onderzoek.

Vrijstelling activiteiten:

Vrijstelling tot 100 m² en voor werkzaamheden tot 50 cm beneden maaiveld.

7

Middelhoge verwachting Romeinse tijd

Hoge verwachting Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd

Beleid:

Dubbelbestemming Archeologie (aanlegvergunning), vrijstelling tot een diepte van 50 cm beneden maaiveld. Geen aantastingen van de archeologische vindplaatsen toegestaan.

Vrijstelling activiteiten:

Vrijstelling tot een diepte van 50 cm beneden maaiveld.

8

Middelhoge verwachting Romeinse tijd

Hoge verwachting Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd

Beleid:

Dubbelbestemming Archeologie (aanlegvergunning), vrijstelling tot een diepte van 50 cm beneden maaiveld. Geen aantastingen van de archeologische vindplaatsen toegestaan.

Vrijstelling activiteiten:

Vrijstelling tot een diepte van 50 cm beneden maaiveld.

9

Middelhoge verwachting Romeinse tijd

Hoge verwachting Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd

Beleid:

Dubbelbestemming Archeologie (aanlegvergunning). Geen aantastingen van de archeologische vindplaatsen toegestaan.

Vrijstelling activiteiten:

Vrijstelling tot een diepte van 50 cm beneden maaiveld.

10

Hoge verwachting Romeinse tijd

Hoge verwachting Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd

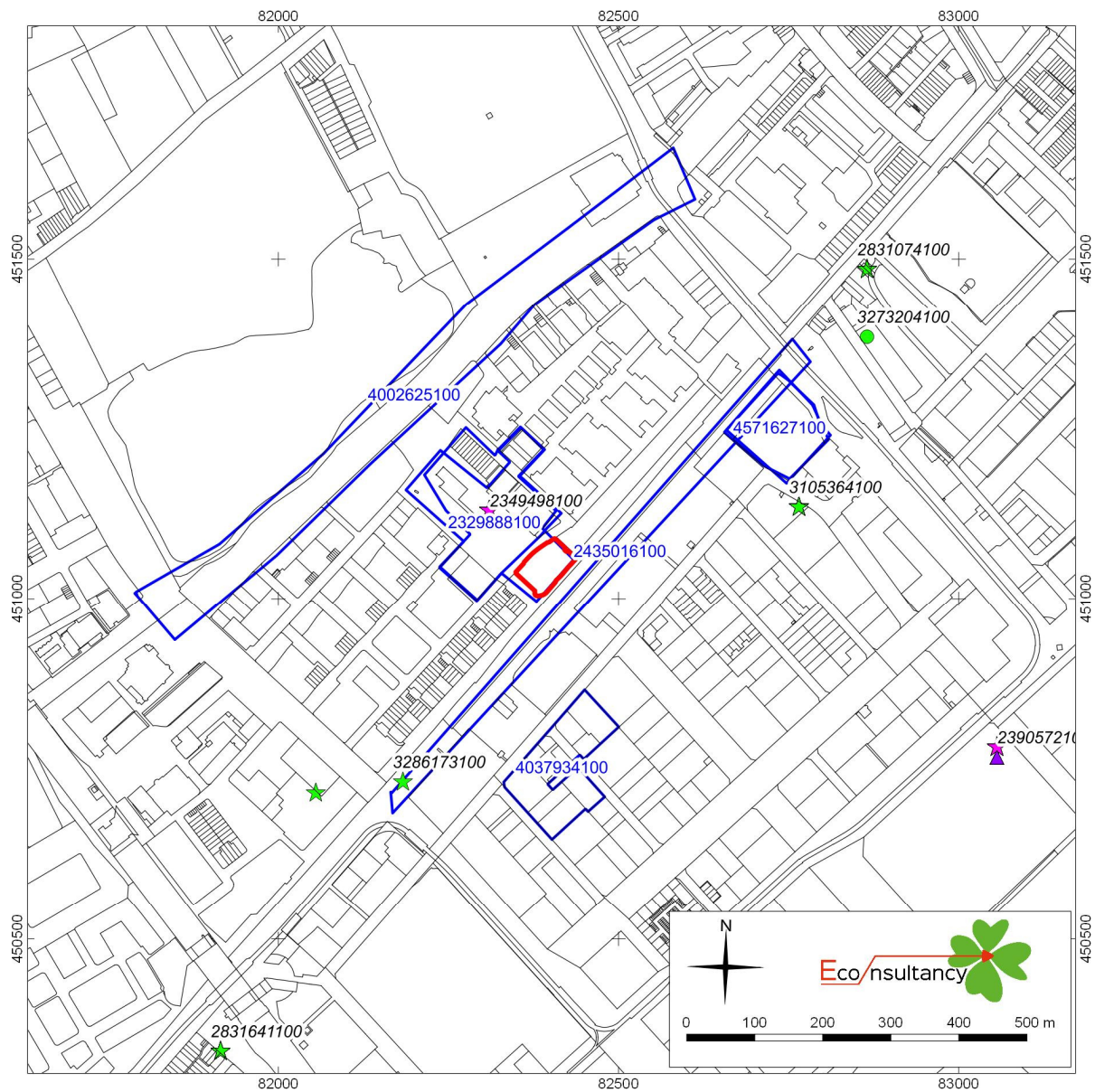
Beleid:

Dubbelbestemming Archeologie (aanlegvergunning). Geen aantastingen van de archeologische vindplaatsen toegestaan.

Vrijstelling activiteiten:

Vrijstelling tot een diepte van 50 cm beneden maaiveld.

Figuur 13. Archeologische waarden en onderzoeken

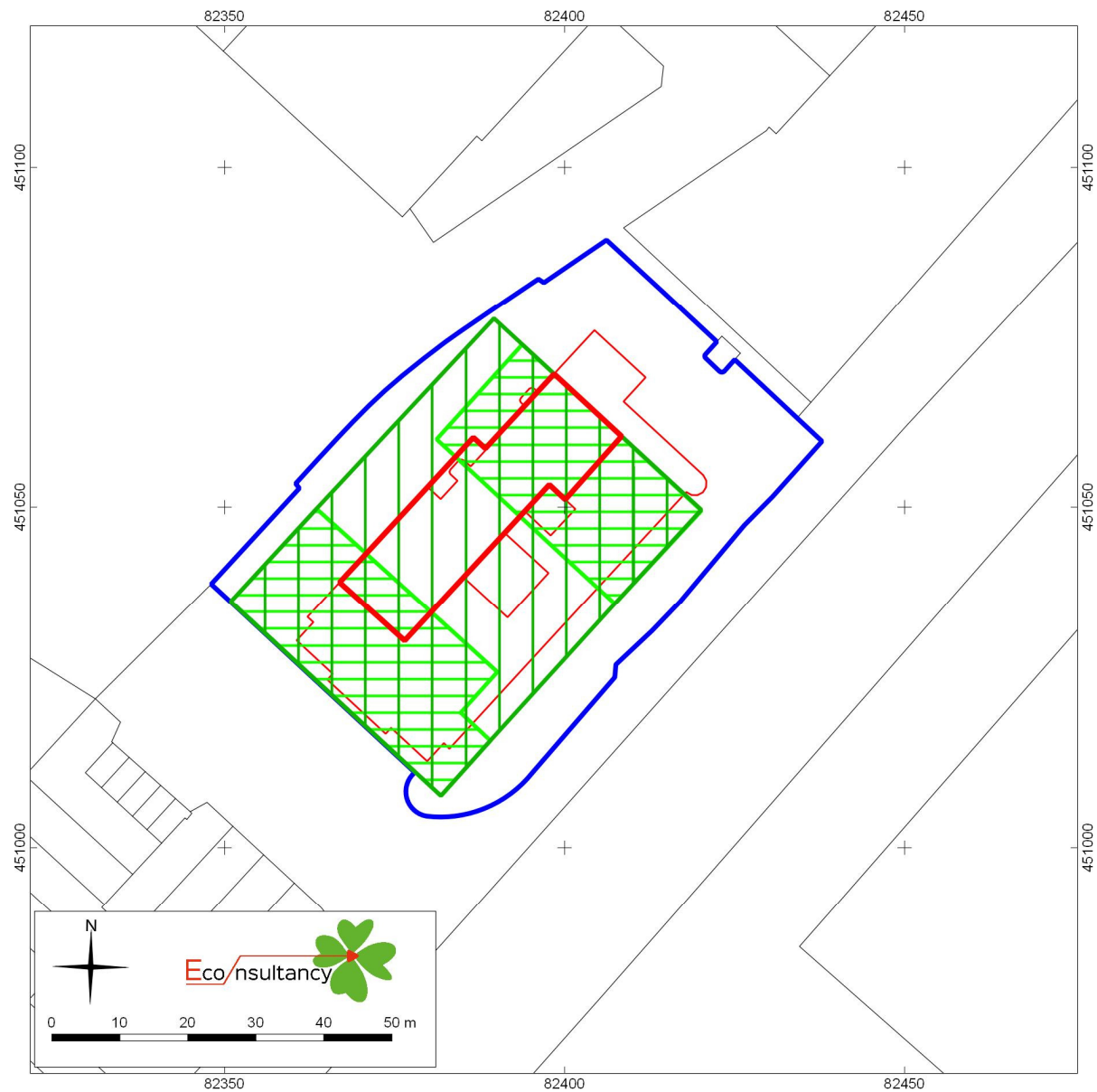
Aanvullend bureauonderzoek Karel Doormanlaan 155 in Rijswijk (5343.002)

Archeologische waarden en onderzoeken. Archis, AMK.

Aanvullend bureauonderzoek Karel Doormanlaan 155 in Rijswijk (5343.002) Legenda bij de archeologische waarden- en onderzoekenkaart.

- plangebied
- Onderzoeken na 2014
- vondsten
- complextypen
- nederzetting
- grafcontext
- verdedigingswerk
- religieuze context
- onbepaald
- datering
- Paleolithicum
- Mesolithicum
- Neolithicum
- Bronstijd
- IJzertijd
- Romeinse tijd
- Middeleeuwen
- Nieuwe tijd
- Onbepaald

Figuur 14. Bestaande en toekomstige bebouwing en kelders.

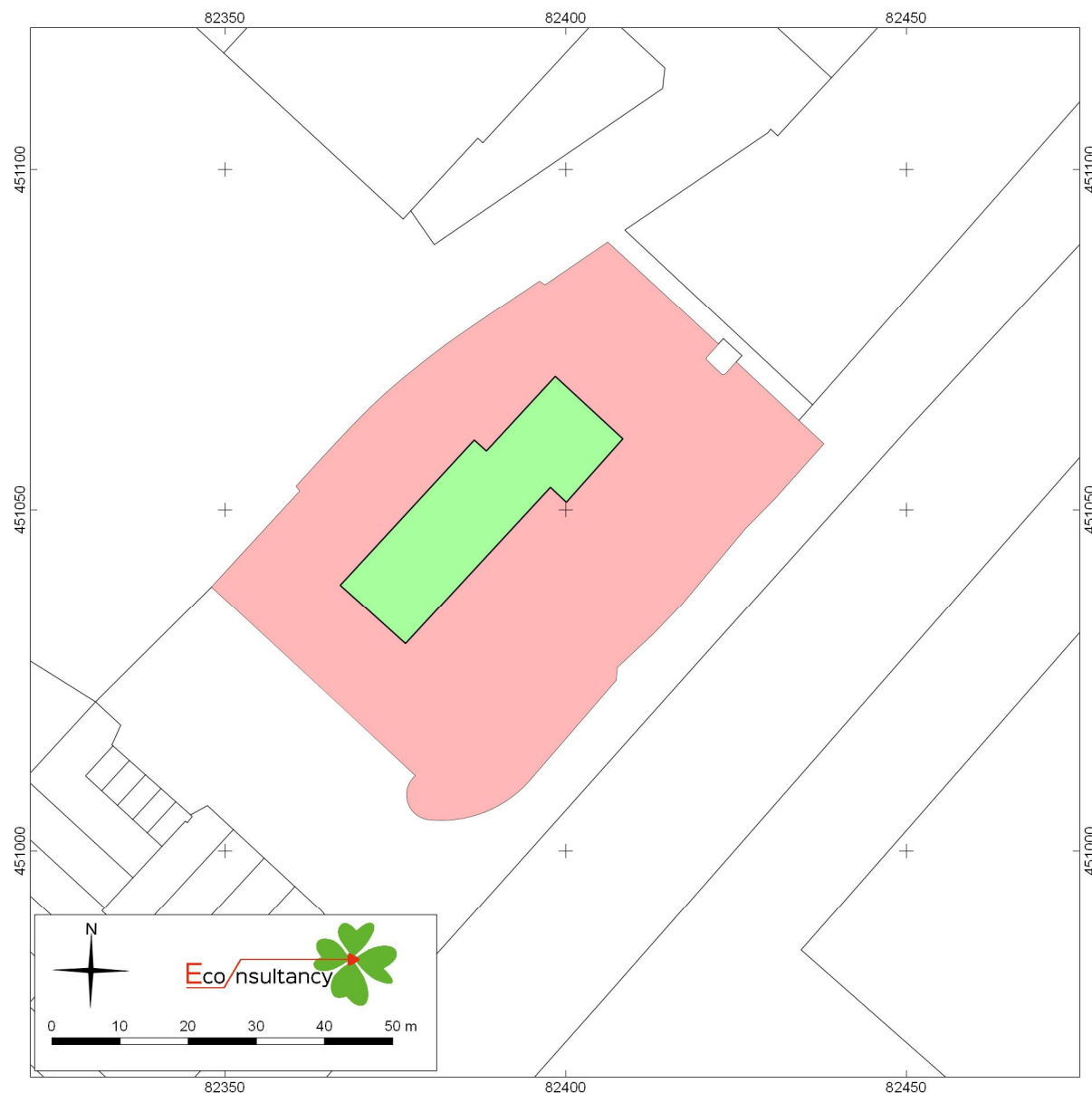
Aanvullend bureauonderzoek Karel Doormanlaan 155 in Rijswijk (5343.002)

Bestaande en toekomstige bebouwing en kelders. Bron: Kadaster/PDOK.

Legenda

- Locatiegrens
- Bebouwing
- appartementen
- maximale omvang kelder
- bestaande kelder

Figuur 15. Archeologische verwachting

Aanvullend bureauonderzoek Karel Doormanlaan 155 in Rijswijk (5343.002)

Archeologische verwachting voor het plangebied.

Legenda

- geen verwachting
- (middel)hoge verwachting

Bijlage 1 Overzicht geologische en archeologische tijdvakken

Ouderdom in jaren	Chronostratigrafie					MIS	Lithostratigrafie			
11.755 12.745 13.675 14.025 15.700 29.000 50.000 75.000 115.000 130.000 370.000 410.000 475.000 850.000 2.600.000	Kwartair	Pleistoceen	Holocene			1	Formaties: Naaldwijk (marien), Nieuwkoop (veen), Echteld (fluviaal)		Formatie van Bortel	Formatie van Beegden
			Laat-Weichselien (Laat-Glaciaal)	Late Dryas (koud)	2	Formatie van Kreftenheye				
				Allerød (warm)						
				Vroege Dryas (koud)						
				Bølling (warm)						
				Laat-Pleniglaciaal						
			Midden-Weichselien (Pleniglaciaal)	Midden-Pleniglaciaal	3					
				Vroeg-Pleniglaciaal	4					
				Vroeg-Weichselien (Vroeg-Glaciaal)	5a					
			5b							
			5c							
			5d							
			Eemien (warme periode)		5e			Eem Formatie		
			Saalien (ijstijd)	6	Formatie van Urk					
						Elsterien (ijstijd)				
							Cromerien (warme periode)			
Pre-Cromerien			Formatie van Sterksel							

Cal. jaren v/n Chr.	¹⁴ C jaren	Chronostratigrafie		Pollen zones	Vegetatie	Archeologische perioden			
1950	0	Laat	Subatlanticum koeler vochtiger	Vb2	Loofbos eik en hazelaar overheersen haagbeuk veel cultuurplanten rogge, boekweit, korenbloem	Nieuwe tijd			
1500				Vb1		Middeleeuwen			
450				Va		Romeinse tijd			
0		Midden	Subboreaal koeler droger	IVb	Loofbos eik en hazelaar overheersen beuk>1% invloed landbouw (granen)	IJzertijd			
12				IVa		Bronstijd			
800	815					Neolithicum			
2000	2650								
3755	5000								
4900		Vroeg	Atlanticum warm vochtig	III	Loofbos eik, els en hazelaar overheersen in zuiden speelt linde een grote rol	Mesolithicum			
5300									
7020	8000								
8240	9000		Boreaal warmer	II	den overheerst hazelaar, eik, iep, linde, es				
8800			Preboreaal warmer	I	eerst berk en later den overheersend				
11.755	10.150	Laat-Pleistoceen Weichselien (ijstijd)	Laat- Weichselien (Laat- Glaciaal)	Late Dryas	LW III	parklandschap			
12.745	10.800			Allerød	LW II		dennen- en berkenbossen		
13.675	11.800			Vroege Dryas	LW I		open parklandschap	Laat-Paleolithicum	
14.025	12.000			Bølling			open vegetatie met kruiden en berkenbomen		
15.700	13.000								
35.000		Midden-Pleistoceen Saalien (ijstijd)	Midden- Weichselien (Pleniglaciaal)		perioden met een poolwoestijn en perioden met een toendra	Midden-Paleolithicum			
75.000									
115.000									
130.000			Eemien (warme periode)		loofbos				
300.000						Vroeg-Paleolithicum			

Chronostratigrafie voor Noordwest-Europa volgens Zagwijn (1974), Vandenberghe (1985) en De Mulder *et al.* (2003). Lithostratigrafie volgens De Mulder *et al.* (2003). Mariene isotoop stadium (MIS) volgens Bassinot *et al.* (1994). Atmosferische data volgens Stuiver *et al.* (1998). Zuurstofisotoop calibratie (OxCal) versie 3.9 Bronk Ramsey (2003), toegepast op het Laat-Weichselien en het Holoceen. Archeologische periode-indeling en ouderdom volgens de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB). Vegetatie bewerkt volgens Berendsen (2000). Pollenzones volgens P. Vos & P. Kiden (2005).

Bijlage 2 Onderzoeksmeldingen

Zaaknummer (OM-nummer)	Situering t.o.v. plangebied	Aard, uitvoerder en resultaten van het onderzoek
2349498100 (49441)	80 meter ten noordwesten	Type onderzoek: proefsleuvenonderzoek Toponiem: Te Werve West Rijswijk Uitvoerder: RAAP Archeologisch Adviesbureau Datum: 29-11-2011 00:00:00 Resultaat: Coördinaten: 82.310 / 451.130 - Datum einde onderzoek: december 2011 - Projectmedewerkers: F. van der Wal, R. Emaus & I. Delwel - Complextype(n): tuin, sloot - Datering: NT - Diversen: Ilson, P.J., Te Werve West, gemeente Rijswijk; archeologisch vooronderzoek: een inventariserend veldonderzoek (proefsleuven), RAAP-rapport 2496, (WEESP, 2012) Op basis van het verkennend onderzoek bleek dat er archeologisch interessante lagen aanwezig waren. Er waren echter geen vondsten gedaan. Gedurende het proefsleuven onderzoek bleek dat er slechts tuinbedden uit de NT aanwezig waren, die alle onderliggende potentiële lagen hebben verstoord.
2329888100 (46782)	90 meter ten noordwesten	Type onderzoek: booronderzoek Toponiem: Te Werve West Aan De Sir Winston Churchillaan Rijswijk Uitvoerder: RAAP Archeologisch Adviesbureau Datum: 30-5-2011 00:00:00 Resultaat: Coördinaten: 82.311 / 451.120 - Datum einde onderzoek: 02-06-2011 - Projectmedewerkers: S. de Kruif - Complextype(n): NX - Datering: ROM - Diversen: Coppens, C.F.H. en S. de Kruif, Plangebied Te Werve West, gemeente Rijswijk; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek (verkennen-de fase), RAAPnotitie 4042, (WEESP, 2011) Uit het onderzoek kan afgeleid worden dat binnen het plangebied sprake is van een mogelijk intact cultuurlandschap direct onder de bouwvoor in de natuurlijke Gantelafzettingen (tussen 0,95 en 1,7 m -NAP) dat vermoedelijk de mogelijkheden bood voor bewoning in de Romeinse tijd. Het advies met betrekking tot eventueel archeologisch vervolgonderzoek is immer afhankelijk van de diepteligging van het potentieel archeologisch niveau in relatie tot de geplande inrichting. Indien de mogelijkheid bestaat dat er diepere ingrepen gaan plaatsvinden dan het aangetroffen archeologische niveau onder de bouwvoor in de natuurlijke Gantelafzettingen (ca. 1 m -NAP), dan is het volgende advies van toepassing: Vanuit het beleid van streven naar behoud van archeologische waarden verdient het de voorkeur om bodemingrepen, dat wil zeggen graafwerkzaamheden en niet het plaatsen van heipalen, tot in dit niveau zoveel mogelijk te voorkomen. Op figuur 6 is de verstoringdiepte per boring aangegeven. Hier bovenop wordt aanbevolen een buffer te hanteren van ten minste 0,5 m om rekening te houden met het natuurlijke reliëf binnen deze afzettingen. Indien ingrepen gaan plaatsvinden die dieper reiken dan de reeds verstoorde bovengrond en het aangetroffen archeologische niveau bereiken (ca. 1 m -NAP), dan dient van tevoren een nadere archeologische kartering uitgevoerd te worden met als doel eventuele vindplaatsen in kaart te brengen. Geadviseerd wordt om hiertoe een proefsleuvenonderzoek uit te voeren in het plangebied. Op basis van de bevindingen van dit onderzoek neemt de gemeentearcheoloog (de heer drs. J.M. Koot) van Rijswijk een besluit.
2435016100 (60497)	90 meter ten oosten	Type onderzoek: booronderzoek Toponiem: Sir Winston Churchillaan Rijswijk Uitvoerder: Gemeente Rijswijk Datum: 1-12-2013 00:00:00 Resultaat: Doel is het lokaliseren en indien mogelijk begrenzen van een archeologisch spoor dat in 2005 is aangetroffen bij een onderzoek op het kruispunt Huis te Landelaan en Sit Winston Churchillaan. Van dit spoor wordt vermoed dat het om het Kanaal van Corbulo gaat.
4002625100	300 meter ten noordwesten	Type onderzoek: booronderzoek Toponiem: Rijswijk Uitvoerder: Gemeente Rijswijk Datum: 6-6-2016 00:00:00 Resultaat:
4037934100	300 meter ten zuiden	Type onderzoek: bureauonderzoek Toponiem: Rijswijk Uitvoerder: Bureau voor Archeologie Datum: 11-3-2017 00:00:00 Resultaat:
3105364100	400 meter ten oosten	Type onderzoek: veldkartering Toponiem: Nabij Nieuwe Hoord Rijswijk Uitvoerder: Stichting voor Bodemkartering Datum: Resultaat:
4563868100	400 meter ten noordoosten	Type onderzoek: booronderzoek Toponiem: Rijswijk Uitvoerder: RAAP Archeologisch Adviesbureau Datum: 20-9-2017 00:00:00 Resultaat:
4571627100	400 meter ten noordoosten	Type onderzoek: proefsleuvenonderzoek Toponiem: Rijswijk Uitvoerder: Gemeente Rijswijk Datum: 1-11-2017 00:00:00 Resultaat:
2433323100 (60294)	700 meter ten noordoosten	Type onderzoek: proefsleuvenonderzoek Toponiem: Havenkwartier Rijswijk Uitvoerder: Gemeente Rijswijk Datum: 17-2-2014 00:00:00 Resultaat:

Bijlage 3 Vondstmeldingen

Zaaknummer (Waarnemingsnr.)	Locatie t.o.v. plangebied	Omschrijving
3286173100 (440509)	350 meter ten zuidwesten	<i>Romeinse tijd</i> : - fragment van een mijlpaal
3105364100 (24161)	400 meter ten oosten	<i>Romeinse tijd</i> : - fragmenten van terra sigillata - handgevormd aardewerk - fragmenten van ruwwandig gedraaid aardewerk - fragmenten van geverfd aardewerk
3105389100 (24166)	450 meter ten zuidwesten	<i>Romeinse tijd</i> : - 2 fragmenten van mijlpalen
3273204100 (120803)	600 meter ten noordoosten	<i>Romeinse tijd</i> : - 87 fragmenten van gedraaid aardewerk
2831074100 (24107)	650 meter ten noordoosten	<i>Romeinse tijd</i> : - fragmenten van gedraaid aardewerk - fragmenten van dakpannen - fragment van een tubulus/verwarmingsbuis
2390572100 (437584)	750 meter ten oosten	<i>Late Middeleeuwen - Nieuwe tijd</i> : - aardewerk - 2 fragmenten van witbakkend geglazuurd aardewerk - 35 kuilen, - 19 fragmenten van roodbakkend geglazuurd aardewerk - fragment van een tegel - 3 greppels/sloten - 2 fragmenten van majolica borden/schotels - fragment van een metalen spijker <i>Nieuwe tijd</i> : - 3 fragmenten van steengoed - 99999 fragmenten van keramische objecten, - 5 fragmenten van keramische kleipijpen - fragment van een dakpan - 13 bakstenen - 8 fragmenten van faience aardewerk - fragment van industrieel wit (Maastrichts/Regout)
2831641100 (24196)	850 meter ten zuidwesten	<i>Romeinse tijd</i> : - aardewerk - fragmenten van kalksteen objecten,

